

Slovenski dom

Štev. 67

V Ljubljani, sobota 22. marca 1941

Leto VI.

Novi dogodki na afriških bojiščih

Zavzetje Džarabuba v zahodni Libiji in Hargeise v Somaliji - Italijanski odpor pri Kerenu traja dalje

Nekje v Italiji, 22. marca. o. Stefani. 287. italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Severna Afrika: Sovražnik je s podporo topništva vztrajno ponavljal napad na Džarabub, povsod pa je bil odbit. V Cirenaiki so naša letala bombardirala pomorsko oporišče Benghazi. Eden naših letalskih oddelkov je bombardiral pomorsko oporišče Port Sudan in zadel ladje, ki so bile zasidrane. Naša lovška letala so zbila eno letalo vrste Hurricane.

Vzhodna Afrika: Sovražnikovi poskusi, da bi prodrli v naše postojanke pri Kerenu, so ostali brezuspešni. Letala so izvedla napad z bombami in povzročila med sovražnikovimi baterijami močne eksplozije. Na področju Gala Sidamo si je sovražnik skušal priboriti prehod, pa je bil odbit.

Kairo, 22. marca. o. Reuter: Uradno poročajo: Včeraj se je vdala italijanska posadka v zelenici Džarabub v južni Cirenaiki. Džarabub je važna skupina zelenice, leži 150 km od egiptovske meje. Zelenico so angleški motorizirani oddelki obkolili po drznem pohodu skozi puščavo že pred petnajstimi tedni ter jo skušali izstradati. Napadli je niso, ker niso hoteli žaliti verskih čustev mohamedanskega prebivalstva, ki ima v Džarabubu več svetlišč in svetih grobov. Če bi bile angleške sile hotele Džarabub brezobzirno bombardirati, bi bil padel že davno prej.

Zapoved za napad, ki je privedel do udaje te poslednje italijanske postojanke v zahodni Libiji, so angleški oddelki dobili v četrtek. Italijanske čete so nudile le slab odpor. Ujetih je bilo pri tej priliki 800 italijanskih vojakov in častnikov.

V Somaliji so angleški oddelki zasedli včeraj mesto Hargeiso, s čimer imajo zdaj Angleži v oblasti vso cesto iz pristanišča Berbere do Džidžige. Po njej bodo lahko dobivali zdaj od morja oja-

ženja ter preskrbo. Italijanski oddelki v tem delu Somalije so osamljeni in brez zvez med seboj.

Okoli Kerena se operacije nadaljujejo počasi, toda zadovoljivo. Pri Kerenu dajejo Italijani najhuji odpor, na katerega so Angleži v afriški vojni naleteli. Trdnjava je neprenehoma pod hudim letalskim in topniškim ognjem, napadi trajajo nepretrgoma že tretji dan. Neki škotski polk je bil brez oddiha sto ur v boju.

Obisk madžarskega zunanjega ministra pri Hitlerju in Ribbentropu:

Nemški zunanji minister napoveduje zmago v letu 1941

München, 22. marca. DNB: Izdano je bilo naslednje uradno poročilo: Hitler je sprejel v navzočnosti nemškega zunanjega ministra v Ribbentropa v Palači voditelja Nemčije madžarskega zunanjega ministra Bardossya. Razgovor je potekel v duhu pristranskega prijateljstva, ki veže Nemčijo in Madžarsko. Razgovor je trajal polduro uro.

Pri večerji, ki jo je nemški zunanji minister Ribbentrop priredil madžarskemu zunan-

jemu ministru, je imel govor, v katerem je dejal, da sta Nemčija in Madžarska bili najprej ponizani, potem brez moči in nazadnje samo še državi na videz. Toda bili sta zvesti druga drugi. Verovali pa sta v vstajenje. Po dvigu Nemčije so odnosi z Madžarsko postali še tesnejši. Pokojni zunanji minister grof Czaky je zanesljivo in jasno videl vnaprej razvoj dogodkov v Evropi. Zaradi tega tudi njegov naslednik lahko vedno računa na vso podporo nemške vlade.

Zavezniške države: Nemčija, Italija in Japonska, s prijateljskimi državami, ki so se jim pridružile in med katerimi je bila prva Madžarska, so v končnem boju, da premagajo svojega zadnjega nasprotnika, Anglijo. Dogodki, ki so nastali 1. 1940, so že odločili v korist Nemčije in njenih zaveznikov vojno, ki jo je Anglija napovedala in vsilila 3. septembra 1939. Leto 1941 bo prineslo končen dokaz o tem, dogodki tega leta bodo prisilili nasprotnike, da priznajo svoj poraz. Nemčija je posebno vesela, da je Madžarska, njen stari tovariš iz svetovne vojne, spet ob njeni strani in po svoje pomaga v tem končnem boju.

Madžarski zunanji minister je Ribbentropu odgovoril, da se Madžarska čuti z Nemčijo povezano po neštetih spominih, po duhu, politiki in gospodarstvu. Minister bo smatral za svojo dolžnost delati za nadaljni razvoj preizkušene madžarske zunanje politike v duhu trojne zveze in tesnega prijateljstva z veliko Nemčijo, ki vodi svoj junaški končni boj za pravično ureditev Evrope.

Vojne razmere pri Nemcih - v bolgarskem prikazu

Sofija, 22. marca. DNB: Glavni urednik »Utrac«, Tanev je objavil pod naslovom »Dva tedna v Nemčiji, ki veruje v zmago« svoje vtise s potovanja po Nemčiji. Članek ugotavlja, da je vesoljni nemški narod prepričan o zmagi. Tanev pravi dalje, da sicer v Nemčiji ne vlada izobilje živeža, kljub temu pa nihče ne vestne lačen od kosila. Na potovanju po Berlinu ni Tanev videl nikakršnih sledov angleških letalskih napadov, iz česar sklepa, da ti napadi niso prizadejali velike škode. Bol-

garski časnikar popisuje nato enotna čustva Nemcev, posebno do angleških napadov. V glavnem velja načelo, da se smatra škoda, prizadejana z letalskimi napadi, za škodo vsega naroda. Vsi pomagajo vsem. To je vzrok, zakaj prebivalstvo mirno čaka na sovražnikove letalske napade. Zato je tudi državljanska zaveza v Nemčiji na tako visoki stopnji kakor pri nobenem drugem narodu. Vsakdo se je pripravljen žrtvovati za Nemčijo in za voditelja, ker je voditelj danes vtelesenje Nemčije in naroda.

147. dan vojne med Italijo in Grčijo:

Patrolni in topniški nastopi na albanskem bojišču

Nekje v Italiji, 21. marca. Stefani. 287. italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Grško bojišče: Običajno delovanje obeh topništev. Naša letala so v nizkem poletu bombardirala in s streljalcami streljala na sovražnikove čete in obrambne naprave.

Atene, 22. marca. o. Atenska agencija. Uradno poročilo z albanskega bojišča, izdano opolnoči, pravi, da so grške patrole izvedle več ogledniških akcij in da je topništvo bilo zelo živahno. Italijanski tanki so izvedli močnejši napad na srednjem bojišču. Protitankovsko topništvo je odbilo ta napad ter uničilo en tank. Angleško in grško letalstvo je izvedlo več napadov na italijanske postojanke ter povzročilo eksplozije v nekem municijem skladišču in razstrelilo en tank za petrolej. Italijanska letala so napadla Preveso, niso pa povzročila velike škode. Samo ena oseba je bila ubita.

Newyork, 22. marca. o. »Associated Press« poroča z grško-jugoslovanske meje, da je na čelu »Texas« in »New Jersey« predelali v pomožni nosilski za letala.

Za izurjenje in opravo vojske je namenjenih 1400 milijonov dolarjev. Posebni krediti so določeni tudi za nove tovarne, ki bodo izdelovale tudi orožje, zlasti strojnice in topove za letalstvo.

Izdelan je tudi načrt za dobavo letal v Angliji, ki bo v kratkem dobila 4700 novih letal, od tega 3600 bombnikov. Za potrebe vojnega letalstva bodo odslej delale vse ameriške letalske tovarne, posamezne letalske dele pa še 4000 drugih tovarn, med njimi večina ameriške avtomobilske industrije. »Newyork Sun« prinaša vesti, da ameriške vojne tovarne dodelajo najmodernejše vrste bombnikov in da jih v kratkem pošljejo čez Atlantik. Ta letala spadajo v razred »Douglas« in lahko nosijo 18 ton. Imenujejo se »Douglas B 19« in imajo po štiri motorje za 2200 konjski sil. Ta letala letala

Vesti 22. marca

Nemčija ni zahtevala od Jugoslavije, da bi dovolila vkorakanje nemških čet in da bi se južni kraji Jugoslavije spremenili v morebitno bojišče. Jasnno je, da moramo gledati na odnose med obema državama brez strasti ter mirno. Nemške čete, ki so v Bolgariji, bodo imele dovolj prostora, na katerem se bodo borile z Angleži. Jugoslavija ne zahteva nič drugega, kakor da se spoštuje njena neodvisnost ter ozemeljska nedotakljivost — piše »Hrvatski dnevnik«.

Nemčija in Italija se ne bosta zadovoljili samo s torpediranjem angleške trgovske mornarice, temveč bosta tudi torpedirali samega Churchill-a, kakor sta to storili z ministrom za trgovsko mornarico Crossom, napoveduje »Gazzetta del Popolo«, ki pravi, da je omenjeni angleški minister moral odstopiti, ker ni znal nadomestiti izgub angleške mornarice.

Japonska bi bila pripravljena priznati neodvisnost enega dela Kitajske, ki bi bil pod sovjetsko-kitajsko vlado, če bi to lahko služilo kot podlaga za nenapadno pogodbo s Sovjeti in za pospešitev konca vojne na Kitajskem, piše tržaški »Piccolo«.

Angleški radio oddaja zdaj politična in druga poročila v 32 jezikih, pred tremi leti pa je oddajal samo v treh tujih jezikih, je govoril glavni ravnatelj angleške radijske družbe BBC ob triletnici angleških oddaj za Južno Ameriko.

Novo razdelitev živeža so dobili v aprilu v Italiji. Vsaka oseba bo po tej razdelitvi dobila na mesec 1 kg riža, 800 gr testenin, 200 gr koruzne moke, 15 gr olja, 150 gr masti, 600 gramov sladkorja ter 200 gr mila — poroča današnji »Slovenec« z Reke.

Anglija bi omilila pomorsko blokado proti Franciji ter dovolila prevažati iz Amerike živež, če bi ta živež dobilo samo francosko prebivalstvo, če bi razdeljevanje živil in prevoz živil iz nezasedene Francije v zasedeno bil pod stalnim nadzorstvom ameriškega RK in če bi Francija dala stvarna poročila, da ne bosta ladij z živežem zasegale Nemčija in Italija, da ne bo rasel nemški vpliv v Severni Afriki in da ne bo francosko vojno brodovje nikdar prišlo v nemško roke — piše »Neue Zürcher Zeitung«.

Obsežne spremembe so bile izvedene tudi v vodstvu sovjetske vojske mornarice. Izmenjena sta bila namestnik ministra za vojno mornarico in načelnik mornariškega glavnega štaba, poroča DNB. Spremembe kažejo, da morajo biti v sovjetski mornarici prav take razmere, kakor so bile v rdeči vojski, ki je šele zdaj dobila službeni red, podčastnike in stopnje ter disciplinske predpise.

Irski obrambni minister Aiken je dopotoval v Združene države na pogajanja za nakup vojnih potrebščin, zlasti letal ter za posoditev ladij, potrebnih za prevoz. Pri tej priliki je izjavil, da se bo Irski borila proti vsakemu napadalcu, naj bi to bila Anglija ali Nemčija. Če bi Irski odstopila Angliji pristanišča, bi se zapletla v vojno, če bi pa Nemčija izvedla napad nanjo, bi Irski prosila Anglijo za pomoč, poroča DNB.

O smrti italijanskega generala Lorenzinija pri Kerenu poroča posebni dopisnik agencije Stefani, da je general prevzel 17. marca poveljstvo na posebno težavni postojanki. V odločilnem trenutku bitke, ko so bili sovražnikovi napadi odbiti, je granata zadela generala, tako da je umrl v trenutku, ko je dajal zapovedi svojim vojakom. Ko je brigada, ki ji je zapovedoval Lorenzini, zvedela, da je padel poveljnik, je tedaj še odločneje nastopila proti sovražniku, s katerim se hoče boriti do konca.

Predsednik bolgarske vlade dr. Filov je sredi priredil večerjo v čast poveljniku nemške vojske v Bolgariji maršalu Listu. Večerje so se udeležili tudi voditelji bolgarske vojske ter zunanji minister.

Neki bolgarski poslanec je včeraj v zbornici zahteval, naj bi Judom prepovedali uporabo telefonov, češ da so mnogi Judje sodelovali z angleškimi vohuni, poroča Stefani.

Odpor na sposobnost stare Anglije je pasivna solidnost brez reakcije, drugi deli imperija so dinamičnejši in delavnejši in to ne bo brez posledice, razpravlja »Corriere della Sera«.

Japonski zunanji minister bo dopotoval v Moskvo jutri, a v Berlin 26. marca, napoveduje agencija Stefani.

Vrhovno madžarsko sodišče je potrdilo obsodbo voditelja »Puščastih križev« — madžarskih narodnih socialistov — na leto dni ječe in pet let izgube častnih pravic, ker je deloval proti sedanjemu državnemu redu. Gruber je moral takoj po razglasitvi sodbje v zapor, poročajo madžarski listi.

Vojna Nemčije in Italije se bije po docela drugačnem duhovnem in moralnem načrtu kakor vojna Anglije. Slika se zreali v plamenih. Os ima svojo obliko in deluje v ozračju romanstva in germanstva, to je v ozračju višjih narodov velikega duha, ki je ves prežet z umstvenimi in moralnimi vrednotami, piše »Popolo d'Italia« pod naslovom »Razlika v slogu«.

Noben poseben dogodek ni zvezan s potovanjem madžarskega zunanjega ministra v Nemčijo. Šlo je samo za to, da se novi zunanji minister Bardossy spozna z nemškim ter italijanskim zunanjim ministrom, ker osebna znanstva in stiki služijo obojim koristim, je govoril predsednik madžarske vlade grof Teleky na nekem shodu vladne stranke.

Avstralski ministrski predsednik Menzies bo v kratkem dopotoval v Združene države ter se tam sešel s predsednikom Rooseveltom ter zunanjim ministrom Hullom, poroča Associated Press iz Londona.

Do neljubega dogodka je prišlo v Valenciji, ko je posadka nekega angleškega parnika med ljudi na obali metala kose belega kruha ter vzklíkala, da »samo prijatelji Anglije jedo bel kruh«. Angleži pa so kruh nalašč metali tako, da je večina kosov padala v vodo ter se smejali ljudem, ki so kruh hoteli pobirati. Ko so drugi dan hoteli ta prizor ponoviti, jim je policija morala to preprečiti, poroča DNB.

Francoska Afrika se bo branila

Newyork, 22. marca. BDN: General Weygand je dal izjavo, v kateri pravi med drugim: Vsa francoska Afrika stoji za maršalom Petainom. — General Weygand je pripravljen braniti francosko kolonialno posestvo pred vsakim napadom. Zakon za pomoč Angliji prav nič ne vpliva na položaj v francoski Afriki. Francoska Afrika pripada Franciji in če bo treba, jo bodo branili njeni sinovi.

Potapljanje trgovskega brodovja

Berlin, 22. marca. DNB: Vrhovno poveljstvo sporoča: Podmornice, ki operirajo ob afriški zahodni obali, so potopile močno zavarovan konvoj, ki je plul v Anglijo. Podmornice so potopile za 60.000 ton brodovja iz tega konvoja.

Številni politični shodi v Turčiji

Ankara, 22. marca. Stefani: Ljudska stranka bo priredila celo vrsto shodov in predavanj, da seznanijo turški narod s sedanjim mednarodnim položajem. Okoli 50 poslancev bo od 27. t. m. dalje prirejalo shode v notranjinski države.

Turški krogi so se zmerom popolnoma zapeli glede poročila zunanjega ministra Saradzogla o posvetu, ki ga je imel z angleškim ministrom Edenom na Cipru. Tudi o najnovejših posvetovanjih turške vlade ne poročajo ničesar.

Se 320 milijard za ameriško vojsko, mornarico in letalstvo

Washington, 22. marca. Reuter: Zbornica je z veliko večino sprejela včeraj dodatne kredite v višini 4074 milijonov (320 milijard din) dolarjev za ameriško kopensko vojsko in mornarico.

Od tega ogromnega zneska pojde 343 milijonov dolarjev za nakup bombnikov in prevoznih letal, 971 milijonov dolarjev za topništvo in rezervno orožje, 148 milijonov dolarjev za izpolnitev novih oporišč na atlantskih otokih ter za letališča v Alaski. Mornarica bo od teh dodatnih kreditov dobila 295 milijonov dolarjev, od tega 133 milijonov za protiletalsko orožje na trgovskih ladjah, katere bi ob vstopu Amerike v vojno prevzela vojna mornarica. Oborožitev je namenjena tudi parnikom, ki bodo zdaj pluli v vojna področja. 60 milijonov dolarjev pojde za nakup in predelavo 12 pomorskih vojniških ladij, od katerih bodo ladiji

Ljubljana od včera do danes

Prvi pravi pomladanski dan je bil tak, da si ga lepšega ne bi mogli želeli. Nebo je bilo jasno, sonce že gorko. Dan prav po božji volji, nam v veselje.

Ob desetletnici obstoja

Za desetletnico obstoja je Podporno društvo za gluho mlado izdalo prav zanimivo in lepo opremljeno propagandno brošuro pod naslovom »Pomoč najbednejšim«. Naslovna slika, ki je simbolična, v resnici prevzame človeka, da vzame brošuro v roke in jo pregleda po posameznih poglavjih. Tam izve v kratkih, pa jedrnatih in nazornih sestavkih, kaj in kakšen je gluho otrok, kako ga izobražujemo v gluho mlado in za kakšno delo je potem sposoben. Opisano pa je tudi prizadevanje in trud, ki si ga je nalagalo Podporno društvo za gluho mlado v prvem desetletju svojega dela za lajšanje usode in trpljenja gluho mlado. Dalje je v brošuri v kratkih stavkih očitno delo dosedanjih predsednikov. Prihodnji teden bo ta človekoljubna ustanova praznovala svoj pomembni in zaslužni jubilej s slavnostnim zborovanjem, ki bo ob pol desetih dopoldne v telovadnici ljubljanske gluho mlade. K temu jubilejnemu zborovanju so vabljivi vsi, ki so čustveno pripravljeni, katerim je bila priroda mačeha. Ob tej priliki si bo vsak lahko ogledal zavod in vse, kar je v zvezi z delom za pomoč gluho mladi siromakom.

Lep vrt prišel v mestno last

Pretekli ponedeljek je mestna občina ljubljanska na javni dražbi kupila od erarja za izključno ceno 400.000 dinarjev vrt Poštne direkcije. Zdj bo vrt spet odprt tudi občinstvu, kakor je bil odprt pred svetovno vojno. Občina bo podrla keglišče poslopje. Najprej bo v vrtu uredila otroško igrišče ter park oplešala za sprehajališče. Tako bo Ljubljana za en senčen in prijeten kraj spet bogatejša.

Danes in jutri veliki koncert mladine

Pevski zbori ljubljanskih meščanskih in srednjih šol bodo priredili danes dopoldne ob treh v opernem gledališču poseben koncert za javnost. Nastopili bodo z zanimivim in lepim sporedom naslednjih mladinskih zborov: ženski zbor šentjakobske meščanske šole, ženski zbor lichtenurnske meščanske šole, bežigradske meščanske šole, meščanska šola iz Spodnje Šiške, pevski zbor meščanske šole v gornji Šiški, ženski zbor uršulinske meščanske šole, gimnazije in učiteljske, mešani zbor bežigradske IV. moške gimnazije, ženski zbor ljubljanske gimnazije moških zbor klasične gimnazije, mešani zbor bežigradske III. gimnazije in mešani zbor arzuške učiteljske. Ob sklepu pa bo nastopilo 500 mladih pevov in pevcev z vseh srednjih šol in učiteljskih, ki bodo peli tudi ob spremljevalni orkestru. Čisti dohodek z obeh svojih koncertov je mladina namenila za podporo ljubljanskim mestnim revežem. Pač vse pohvale vredno plemenito dejanje!

Vlak z italijanskimi ranjenci

Pred nekaj dnevi je skozi naše mesto peljal vlak italijanskega Rdečega križa, ki je peljal iz Italije grške ranjence, težko poškodovane, pohabljen ljudje, ki se ne bodo mogli nikoli več boriti. Včeraj zjutraj pa je isti vlak peljal skozi naše mesto v štirindvajsetih lepih vagonih 289 italijanskih ranjencev, ki se vračajo s fronte k svojim domom. V vlak je poleg vagonov z lepimi posteljami tudi operacijski vagon, previjalnica, kuhinja ter razne naprave za higienske potrebe. Poveljnik vlaka je bil kapetan Martellini, z njim pa so bili še dva poročnika-kirurga, podporočnik lekarniške stroke, administrativni kapetan, njegov pomočnik, vojni kurat, dva podčastnika in 44 bolničarjev. Vlak je bil v Italiji opremljen z vsemi potrebščinami za enomesečno prehrano vseh osebja. Na postajah so se ranjenci dvigali k oknom ter pozdravljali z bolečim nasmehom ljudi, vedoč, da so v gostoljubni in mirni državi. So pa bili to sami mladi fantje od 20 do 26 let, ta brez roke, drugi brez noge ali pa celo brez obeh. Med ranjenci je bilo pet častnikov, med njimi eden, ki je bil zdrav pri vseh bojih, kar jih je bojevala Italija v zadnjih petindvajsetih letih. Tudi v svetovni vojni se je boril. K sprejemu je prišlo osebje pošlanišča na čelu z generalnim konzulom Guerini-Maraldijem. Naš obmejni komisar Strgar je prišel v Ljubljano in vlak spremljal nato do meje.

Tatvine na vseh koncih in krajih

Na Glavnem kolodvoru je drzen žepar izmaknil Cerknikanu Francu Cajhnu iz žepa listnico, v kateri je imel precejšen znesek denarja, več legitimacij ter važne dokumente. Tat mu je listnico izmaknil v gneči, ko so se potniki vsuli skozi izhod. Cajhn je tatvino opazil šele na ulici.

Te dni je predrzen tat temeljito oplenił podstrešno pralnico na Poljanskem nasipu št. 14. Odnesel je za približno 3200 din platnenih ruh, blazin, prevlek za posteljino, namiznih prtov, brisač ter veliko moškega in ženskega perila.

V Brdnikovi ulici pa je neznan tat odnesel iz stanovanja Simona Hribernika listnico s 3600 din gotovine.

Iz omare v buffetu Marije Krašovčeve na Vilharjevi ulici je tat odnesel 1300 din.

V predsoho stanovanja Marije Erzinove na Zrinjskega cesti se je vthotapil berar ter ukradel iz omare obešalnik 600 din.

Tudi postrešni sobici hlapca Franca Judeža v Metelkovi ulici ni bilo prizaneseno. Nekdo je vlomil vanjo in hlapcu odnesel prav vse, kar je bilo kolikčak vredno. Med drugim je vzel tudi več obleke, čevljev, perila in podobnih reči.

Pa tudi specialisti za kolesa ne mirujejo. V zadnjih dneh, ko je lepo vreme in ceste suhe, so se ljudje začeli bolj pridno prevažati ter seveda manj pazijo na kolesa, zato pa tatovi bolj posegajo po njih. Nobene prilike ne zamude.

V Koritkovi ulici so odpeljali Antonu Joliču kolo znamke »Presto«, vredno 1800 din. V Prešernovi ulici je tat ukradel Rudolfo Orazmu 1000 din vredno kolo znamke »France Sport«. Angeli Stabrekovi je tat ukradel z dvorišča Jančeve gostilne v Društveni ulici 1000 din vredno kolo znamke »Tinta«. Francetu Lovsetu je iz vrede hiše št. 24 na Sv. Petra c. izginilo 1200 din vredno kolo znamke »Peugeot«. Iz kleti tehnične srednje šole je bilo dijaku Marjanu Znidaršiču ukraden kolo znamke »Waffenrad«. Iz veže Končanove gostilne v Rožni dolini je Francu Grudnu izginil 800 din vredno kolo znamke »Pax«. Na Dunajski cesti je izpred neke trgovine neznan tat odpeljal Mariji Lindičevi kolo znamke »Presto«. Ivanu Notarju pa je izpred neke hiše na Celovski cesti »kolesar«, ki je čakal na ugodno priliko, ukradel 800 din vredno kolo znamke »Standard«.

Prehrana

Mestni krompir na debelo se z nakaznico iz Mestne hranilnice dobi v skladišču Vidmarjeve hiše v Gradišču samo vsako sredo in soboto ves dan, na drobno ga pa dobite vsako dopoldne na mestni stojnici na Vodnikovem trgu. Na debelo lahko kupi posameznik do 300 kg krompirja ter ga takoj plača v Mestni hranilnici ljubljanski, nadrobno pa ga vsaka gospodinja lahko na dan dobi do 10 kg.

Podeželani kupujejo moko v Ljubljani. Odkar je moka na karte, prihajajo zlasti ljudje iz okoliških občin v Ljubljano po moko s svojimi nakaznicami. Nekateri trgovci so na nakaznice okoliških občin tudi prodajali moko občanom tujih občin na škodo ljubljanskih občanov. Ljubljanski trgovci smejo prodajati moko le ljubljanskim občanom in zato mestni preskrbovalni urad opozarja, da tistim trgovcem, ki se tega navodila ne bodo držali, ne bo več nakazoval moke.

Ljubitelji tuje lastnine pred sodiščem v Celju

Razbojništvo na Vranskem

Danes se je nadaljevala prekinjena razprava proti 21 letnemu Piklu M., pristojnemu na Vranskem. Pikel je bil obtožen, da je pred meseci napadel nekega večera ob potoku Boljska Zorka Ivana, ga pobil s kolo na tla, mu pokleknil na prsa in s silo vzel iz žepa 22 din. Pikel je na prvi razpravi vztrajno zanikal vsako krivdo ter skušal dokazati, da je bil v usodnem trenutku pri svoji teti. Pri današnji razpravi pa je pri so- očenju Zorko Ivan ponovno potrdil, da ga je napadel Pikel ter je izključil vsako pomoto. Sodišče je Pika obsodilo na eno leto in štiri mesece stroge zapore.

Ker je žalil orožnike ...

Okrožno sodišče je obsodilo na 7 dni zapore in na 2000 din denarne kazni 70 letnega hotelirja in posestnika Ivana Schullerja st. Schuller je bil že obsojen pred slovenjegraškim sodiščem, državnim tožilec pa je vložil zaradi preneke kazni priziv, kajti obsojenec je žalil orožnika. Okrožno sodišče je zdaj Schullerja obsodilo po § 302/1-2 k. z.

Kradla sta železo in kotle

Pred sodiščem sta se zagovarjala danes 40 letni Bervar Albin in njegov zvesti mladoletni tovariš S. J. iz Arclina pri Celju. Omenjena sta se združila in kradla po deželi železje, stare kotle in druge reči. Zagrešila sta 12 tatvin, med njimi eno vlomno. Bervar je bil obsojen na 18 mesecev stroge zapore, njegov tovariš S. J. pa na 10 mesecev zapore pogojno na tri leta.

Star prijatelj zaporov

Na 18 mesecev stroge zapore je bil obsojen star prijatelj jetnišnice, 27 letni Skopce Alojzij. Šele 2. decembra lani je prišel iz prisilne delavnice. Toda komaj je prišel iz zaporov, že je spet

Že vrabci žvrgolijo, že brstje se budi ...

Za letošnji sneg velja srbski pregovor: »Kako došao — tako i prošao!«

Ali, da govorimo v sodobnem jeziku: Mraz nam je letošnjo zimo večkrat napovedal bliskovito vojno in nas kar čez noč zasul s snegom do kolena. Toda tudi njegov nasprotnik — topli jug — se je pričel moderne napadalne taktike in z enako bliskovito protiofenzivo dozdaj še vsakokrat izgnal mraz in sneg še prej, preden se je mogel utrditi na zavzetih postojankah.

Mraz in odmeva, sonce in veter, sneg in dež so letos menjavali hitreje kot mednarodni politični položaj.

Zgodi se, da greš zjutraj v službo v težki zimski suknji, opoldne pa ti pripeka sonce na glavo, tako, da ti je še klobuk odveč; zgodi se, greš popoldne v spomladanskem površniku na sprehod, a ko se vrača, ti mrzel veter pretresa mozeg; zgodi se, da nosiš tri dni zapored dežnik povsod s seboj, ne da bi ga kdaj potreboval — prikratk pa, ko ga puščiš doma, ker se je zjutraj obetal sončen dan, ti bo dež napravljal novi klobuk ali plašč; zgodi se, da se odpraviš s smučkami »na teren«, ko je snega do kolena in mraza deset stopinj, preden pa si lahko navežeš dilce na noge, prične deževati in ti ne kaže drugega, kot da neseš deske na rami spet domov.

Vso zimo že traja ta boj; bojna sreča omahovaje pada v naročje zdaj enemu, zdaj drugemu nasprotniku.

MINISTRA DR. KULOVEC IN DR. KREK — ČASTNA OBČANA

Mestna občina v Slovenjgradu in trška občina v Dravogradu sta izvolili za svoja častna občana predsednika ministra dr. Frana Kulovca in prosvetnega ministra dr. Miho Kreka. Izvolili sta ju za častna člana radi zaslug, ki sta si jih pridobila pri delu za naš narod.

Opozorilo prebivalstvu!

Celje, 22. marca.

Po Savinjski dolini se klati zadnje dni neznan potepuh po imenu Jožef. Pred dnevi se je oglašil proti večeru pri posestniku Ocvirku Alojziju v Kalobju ter vlomil na njegovem stanovanju v omaro, iz katere je »sunil« 3000 din gotovine ter nekaj obleke, nato pa pobegnil. Več tatvin je zagrešil tudi drugod. Ugotovljeno je, da neznanec prodaja ukradeno blago po deželi in zato svarimo ljudi pred nakupom teh stvari. Neznanec je star 33 do 40 let, je velike, močne postave in ima črne, nazaj počesane lase.

O celjski lumeni ...

Pred celjskim sodiščem se je morala zagovarjati znana celjska vlačuga in tatica, 22 letna Lampreht Ilumena, postrežnica brez stalnega bivališča. Rebernjaku Antonu iz Celja je odnesla površnik. Sodišče ji je prisodilo 5 mesecev stroge zapore, ko pa bo tega odsedela, je bodo dali še za tri leta v prisilno delavnico, kjer se bo morda spametovala.

Že devetič se bo moral zagovarjati

Orožniki so prijeli znanega potepuha in tatu Medveda Valentina iz Topolšice pri Šoštanju, ki je pred nekaj dnevi vlomil pri Cvenku Stefanu, gostilničarju pri Sv. Petru v Savinjski dolini in tam ukradel kolo in nekaj drugih reči v skupni vrednosti okrog 6000 din. Pri tej priložnosti je ukradel tudi služkinji Dežman Veroniki hranilno knjižico in nekaj denarja v gotovini, skupno pa 2000 din. Več tatvin je zagrešil tudi v Savinjski dolini. Bil je že prej osemkrat kaznovan. Izročili so ga sodišču.

Šahovski turnir za prvenstvo Celja

Celje, 22. marca.

Snoči se je odigralo v Celju tretje kolo šahovskega turnirja za prvenstvo Celja. Kontalo se je takole: Lorbek-Grafer 1:0, Fajš-Rupar 1:0, Csörgö-F. Schneider 1:0, Tavčar-Golja 1:0, Modic-J. Schneider 1:0, Mirnik-Sajovic prekinjeno. Prihodnje, četrto kolo, bodo igrali v sredo 26. marca.

Morda bosta sneg in mraz še poizkusila s kakšno ofenzivo, morda bomo še oblekli zimske suknje in še natikali na noge smuči in drsalke — vse to je še mogoče ...!

Toda že kažejo znaki, kdo bo kmalu zmagovalec ...!

Pomlad!

Ali te še ni nobeno jutro zbudilo iz zamljenosti glasno čebljanje vrabčkov v vejah španskega bezga, ko si šel zjutraj mimo vrta?

Ali še nisi opazil, kako se mlado brstje na grmičju in drevju napenja od dne do dne?

Ali se ne zdi tudi tebi, da postaja trava spet vsak dan bolj živahno zelena?

Ali še nisi srečal prijatelja z belim zvončkovim cvetom v gumbici, ali ti mali berački na cesti še niso ponudili telohovega cvetja?

Ali še nisi začutil v zraku svežega diha?

Pomlad se bliža!

V vseh izložbah so že razstavljeni spomladanski vzorci in tudi na cesti že srečavamo ljudi, ki so zamenjali temne zimske plašče s svetlimi spomladanskimi.

Iz vaze na mizi se nam že smehljajo vrbove mačice, za solato pa prihaja na vrsto že motovilci in radiči.

Gospodine kupujejo semena za domači vrt in sadno drevje kliče obrezovalca.

Ob sončnih dneh nam je kar težko, da moramo popoldne nazaj v službo, ko je na prostem vendar tako lep!

Tat v župnišču v Teharjih

V župnišču na Teharjih pri Celju se je včeraj oglašil nek moški, ki je prodajal prašek proti moljem. Ko se je župnik za nekaj trenutkov odstranil, je neznanec ukradel iz nezaklenjene miznice v pisarni 2600 din. Pobegnil je proti Celju. Kakor poročajo iz Teharj, se je orožnikom posrečilo brž izslediti tatu. Pri njem so našli še ves denar. Je to 42 letni Karel M., doma nekje iz ljubljanske okolice.

Šah

Jutri se začne boj za prvenstvo SSSR

V šahovskem svetu je vladal v zadnjem času precejšen mir. Vsaj večjih dogodkov ni bilo, takšnih, da bi pritegnili nase pozornost širše šahovske javnosti. Te dni pa bo na vrsti spet večja šahovska bitka, za katero vlada precejšnje zanimanje ne samo v Sovjetski Rusiji, kjer se bo ta boj odigral, pač pa tudi med šahisti drugod po svetu. To bo tekma za prvenstvo Sovjetske Rusije v letu 1941. Turnir je neke vrste posebnost, kajti na njem ne bo nastopilo večje število tekmovalcev, ki bi se morda vsi čutili dovolj močne, da vzdrže ta hud boj z večjim ali manjšim uspehom do konca, pač pa jih bo tekmovalo vsega skupaj le šest, seveda najboljših sovjetskih šahovskih moči. Ta slovita šahovska šestorica se je tudi že razvrstila po številkah, in sicer takole: 1. Botvink, 2. Ljilienthal, 3. Keres (ki je po priključitvi Estonije k Sovjetski zvezi postal kar na lepem Rus), 4. Bondarevski, 5. Smislov in 6. Boleslavski.

Polovica iger med temi mojstri bo odigranih v Leningradu, druga polovica pa v Moskvi. Povsod bo vsak igral po dve partiji, eno kot beli, drugo pa s črnimi figurami. Igrati bodo začeli že jutrišnje nedelje v Leningradu, kjer so že zbrani vsi omenjeni šahovski mojstri, ki bodo nastopili in tekmovali za naslov letošnjega prvaka SSSR.

Svojo posebnost pa bo imel ta turnir tudi v tem, da bo ena sovjetskih radijskih postaj sproti prenašala potek vseh partij, posamezne poteze pa bo tolmačil poslušalec bivši državni pravak Löwenfisch, kibici pa jih bodo lahko zasledovali na velikih demonstracijskih deskah v igralni dvorani »Zimskega dvorca«. Drugod po svetu, kjer se tudi zanimamo za šah, zlasti pa še za večje šahovske tekme, kakršna bo brez dvoma tudi tale v Leningradu in Moskvi, se bomo pač morali zadovoljiti s poročili, s katerimi nam bo prav gotovo postregla kakšna tuja poročevalska agencija, morda kar Moskvi najbližja.

Vlomilce v železniške vagona so prijeli v Belgradu. Mnogokrat se je bilo prijetilo, da so bili razni vagoni med vožnjo tik pred mestom vlomljeni in opljenjeni. Policija je vlomilcem postavila zasede, pa ni nič opravila. Vagon je bil na okoliški postaji še cel, po prihodu na belgrajsko postajo pa že opljenjen. Zato so zasede postavili kar v vagon. In res se jim je posrečilo šest vlomilcev presenetiti na delu. Med vožnjo so bili poskakali na stopnice vagona in ga začeli prazniti. Svoje blago so potem prodajali judovskemu trgovcu Avramu Steinerju, ki jih je k tatvinam še priganjal. Vseh šest vlomilcev in judovskega trgovca so zaprli.

SELDON TRACE

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

Ko je polkovnik ostal sam v sobi, je prišel hoditi iz kota v kot. Pred oknom se je ustavil in pogledal ven. Megla je bila ta večer zelo gosta. Ulične svetilke je obdajal svetel kolobar. Pod bližnjo svetilko je stal stražnik ter se preetopal, da bi se ogrel. Zagledal je Hadonov avtomobil, ki se je ustavil pred pekovo hišo. Verjetno, da je bil novorojenček še vedno bolan. Tudi ti ljudje so umeli svoje srbske ...

Polkovnik Datmar je spustil pri oknu zavese ter zopet prišel hoditi po sobi. Nato je pristopil k telefonu in dvignil slušalko. Toda, čeprav je že nekajkrat klical, ni dobil nobenega odgovora.

»Telefonistke so res malomarne, moral se bom res pritožiti!«

Poskusil je zopet, a prav tako brez uspeha. Telefon je bil popolnoma nem. Nazadnje je vrgel slušalko in zaklel.

Odšel je iz svoje sobe, vzel suknjo in klobuk, ki sta bila obesa v predsobi, se oblekel in odprl vrata. Ko je vrata zaprl, mu je udarila v lice ledena megla, pa se zanj ni zmenil.

Odšel je z odločnimi koraki po ulici ne meneč se za policaja, ki ga je opazoval na nasprotni strani ulice. Policaju ni bilo jasno, je bil to polkovnik ali nekdo drugi, a da bi si razčistil to vprašanje, je hitro stopil na drugo stran ulice.

Polkovnik je šel dalje in krepko mahal z rokami. Imel je izraz, kot da bi se pravkar domislil nečesa zelo važnega. Polklicski stražnik ga je za trenutek izgubil izpred oči, a energični polkovnikovi koraki so mu omogočili, da mu je lahko sledil. Polkovnik je hitro spoznal, da ga nekdo zasleduje. Trenutek je obstal, da bi pogledal okrog sebe, nato pa je nadaljeval isto pot s pospešenimi koraki.

Bil je že skoraj na pol poti. Dve sto metrov pred krajem, kamor je mislil priti, je prišel teči. Zakaj je tako tekkel, ni vedel. To gotovo ni bilo zaradi korakov, ki jih je čul za seboj, ker ti niso bili prikriti. Ali imel je občutek, da je priostvoval nekdo drugi, morda celo bitje, ki je hodilo vzporedno z njim. Polkovnik Datmar je šel na drugo stran ulice, ne zato, ker je moral, temveč zaradi cestne svetilke, da bi ga ta svetloba osvobodila neprijetnega občutka.

Ko se je približal svetilki, se je v megli začela silhueta in polkovnik si je oddahnil.

»Hvala Bogu, srečen sem, da vas vidim! Ta prokleta megla mi je šla na živce. Nikdar si ne bi mislil, da bi živci zmagali nad mojo voljo! Pojdite z menoj!«

Prijel ga je pod roko.

»Grem na policijski komisariat, da ne-

kaj važnega izpovem. Me lahko do tja spremljate? Če lahko, potem menda ni vse to samo zaradi živcev.«

Peljal je svojega spremljevalca naprej v megle.

»Moram vam priznati, da sem se razveselil, ko sem vas zagledal. Ali slišite korake, ki me spremljajo, odkar sem izstopil iz hiše. A najbolj važno je, da pridem do komisariata, da podam izjavo. Kaj ne morete stopiti malo hitreje?«

In res, polkovnikov spremljevalec je obstal, kot bi prišel do korakanju, ki se je vedno bolj približevalo. Polkovnik ga je besno prijel za roko.

»No, pa poizkusimo!« je zaklical spremljevalec.

Le-ta se je nagnil naprej in spregovoril z zamolklim glasom.

»Vi ne boste dali te izjave! Ali razumete? To ni dobro, niti malo dobro zame!«

Polkovnikova roka je omahnila ob telo.

»Ni pametno ... za vas?«

Pridušeno jecljanje mu odgovori:

»Razumete sedaj? Tako bi policisti odkrili pomen vaše izjave. Videli bi ono, kar jim sedaj ni jasno, to je ono, kar sem jim jaz dovolil epnetno zakriti ...«

Koraki, ki so ju zasledovali, so se približali. Polkovnik je uvidel, da so ti koraki simbol njegovega življenja. Izmakal se je in dvignil roke, da bi se zaščitil.

»Saj niste menda vi?« je zavpil. »Vil Moj Bog! Pustite me!«

*

Marle si je prižgala cigareto, ko je zaslislala na vratih močne udarce. Sama jih je šla odpirat. Pred vrati je stal stražnik Duke. Ko je opazil Marle, se je namah v nemir.

»Oprostite. Nisem pričakoval, da boste vi odprli vrata ... Ali smem telefonirati?«

Marle mu je pustila, da je vstopil.

»Kaj se je dogodilo?« ga je vprašala.

V tej sobi je, kajne? Lepa hvala! Marle ga je opazovala, a erce si ji je čudno skrčilo, ko je etražnik dvignil slušalko.

»Vi nekaj pred menoj skrivate, ali jaz hočem zvedeti, kaj je!«

»Doktorja bi rad, miss ...«

»Doktorja Hadona?«

»Da, miss Datmar!«

»Saj ni on ... ranjen?«

»O, ne! Hotel sem ga samo poklicati in nič več! Veste, dogodil se je nesrečen slučaj ...«

»Nesrečen slučaj, je ponovila.

»Povejte mi, komu se je to zgodilo?«

Stražnik Duke je še naprej iskal telefonsko zvezo in se izogibal odgovora.

»Telefonistke so nocoj zelo nemarne!«

»A kdo je bil to? Neumno je, ko nič ne odgovorite!«

Stražnik Duke je bil pogledal postrani, a ko je videl izraz na njenem obrazu, se je odločil, da ji pove:

»Polkovnik, miss Datmar! Bil je napaden!«

Prebledela je.

»Napaden? Kdo ga je napadel?«

»Ne vem, miss! Našel sem ga pred dobro minuto ... Vsaj naj vzame še ta telefon!«

»Moj oče je mrtev?« ga je živo vprašala.

Ker je izbegaval njen pogled, ga je odrinila, mu iz rok etražnika slušalko in pričela sama klicati, a prav tako brez uspeha.

»Rekel bi, da je presekana žica,« je zašepetal stražnik. »Da, gotovo je nekdo presekal žico! Bolje je, da odidem, miss Marle!«

Hitro je odšel, a deklica za njim, v trenutku pa, ko je hotela oditi, jo je zadržal.

»Bolje napravite, če ostanete tu, miss Marle!«

Osvobodila si je roko, za katero jo je držal stražnik.

»Kje je oče?«

»Na prvem oglu Vzhodne ulice

Želje in predlogi zastopnikov kmetstva v laškem okraju

Zanimiva gospodarska razprava v Laškem

Celje, 21. marca.

V četrtek, 20. marca, je bila v Laškem vsednevna gospodarska anketa, ki jo je sklical bivši narodni poslanec g. prof. Mirko Bitenc. Namen ankete je bil, ugotoviti v posameznih gospodarskih panogah dejanski stan in pomanjkljivosti ter narediti načrt za bodoče delo. Na anketo so bili povabljeni vsi naši župani, zastopniki občinskih kmetijskih odborov, zastopniki sadjarskih podružnic, ves okrajni kmetijski odbor, upravni odbori zadrug v Laškem, Sv. Krištofu in Dolu pri Hrastniku ter vsi odličnejši gospodarji, ki se zanimajo za procvit gospodarstva v laškem okraju. Vseh udeležencev je bilo točno 80. Ankete so se dalje udeležili tudi okrajni načelnik g. Andrej Bizjak, okrajni šolski nadzornik g. Ernest Vrane, šolski upravitelj g. Kislinger, svetnik Kmetijske zbornice g. Martin Orožen ter banski svetnik g. Ivan Deželak.

Na dnevnem redu so bili referati o splošnem kmetijstvu, vrtnarstvu, gozdarstvu, živinoreji, sadjarstvu in zadrugstvu.

Po vsakem predavanju se je razvila živahna debata, v katero so posegali predvsem okrajni glavar g. Bizjak, okrajni šolski nadzornik g. Vrane, šolski upravitelj g. Kislinger, svetnik Kmet. zbornice g. Orožen, banski svetnik g. Ivan Deželak, predsednik okrajnega kmetijskega odbora g. Matveje Deželak, župan občine Sv. Krištof g. Alojzij Lešnik in drugi. Končno so bili sprejeti sledeči sklepi:

1. Okrajni kmetijski odbor naj ustanovi v za to primernem kraju semenogojisko postajo.
2. Občinam se priporoča, da poskrbe za zadostno število trijerjev po svojih občinah.
3. Kmetijska zbornica se naproša, da nadaljuje borbo za oprostitev cementa za potrebe kmetkega prebivalstva od trošarine do končnega uspeha.
4. Kmet. zbornica naj na merodajnih mestih posreduje, da se ugotovi upravičenim zahtevam po spremembi lovskega zakona, ker se škoda, ki jo

napravijo zajci in srne, zlasti danes, še prav posebno močno občuti.

5. Posebne komisije banske uprave naj preizkusijo zemljo v krajih, kjer je teren plazovit, in ukrepejo vse potrebno, da se potrebnim nudi pomoč.

6. Uvedejo naj se zopet prometne komisije o prenosu nepremičnin, ki bi tudi odločale, da ne pride kmetijska zemlja v nekeke roke.

7. Za kmetke posle naj se izvede zavarovanje za starost in onemoglost.

8. Ustanovi naj se čim več kmetijsko-nadaljevalnih šol, ki naj bodo obvezne v občinah, kjer občinski odbor to sklene.

9. Posveča naj se večja pozornost dobrim vrtnarjem in dobri zelenjadi, kakor to priporoča knjiga vrtnarskega inšpektorja inž. Jegliča: »Pridobivanje več dobre zelenjade«.

10. V okraju naj se goji in podpira izključno pomurska pasma goveda.

11. Pospešuje naj se renoviranje hlevov.

12. Kmetom naj se poskrbe umetna gnojila za travnike po nižini cen.

13. Poskrbeti je treba za semena krmskih rastlin: detelje in pese.

14. Podpirajo naj se od banovine samo selekcijske živinorejske organizacije.

15. Večja pozornost naj se posveča snaženju sadnega drevja.

16. Za okraj naj se vzdržujeta dve drevesnici v Laškem in v Dolu pri Hrastniku.

17. V Laškem naj se zgradi silos za vsaj 5 vagonov sadja. V ta namen naj se po potrebi ustanovi sadjarska zadruga. Naredi naj se načrt za dvig zadrugstva, da bo dobilo v slovenskem gospodarstvu vodilno vlogo.

18. Zadrugstvo naj se organizira po gospodarskih panogah.

19. Denar kreditnih zadrug naj se ne nalaga v banke, marveč prvenstveno uporablja v produktivnih zadrugah.

Zadrugništvo – gibal našega kmetijstva

Ko so pri nas pred zadnjo svetovno vojno gospodarsko treznomislili ljudje ustanovili prvo kmetko hranilnico in posojilnico »Rajfajznovko«, so se mnogi radovedno spraševali, kaj bo ljudem ta »novotarija« prinesla. Pa že po nekaj letih njihovega poslovanja so sprevideali, kako zdrava je bila ta zamisel. Kmetko in delovno ljudstvo se je združilo v gospodarske enote, ki so bile vedno močnejše. Denarni zavodi so zacveteli in njihovo premoženje je raslo kljub mnogim nasprotnim igram. S tem je rasla gospodarska, z njo pa stanovska samozavest, ki je naše preproste sloje otela hudega izrabljanja in izgub. Danes ima konjski okraj več denarnih zavodov, v katerih so naloženi milijoni prihrankov izključno slabše situiranega konjskega kmeta in delavca. V času denarne krize se ta zaklad ni zmanjšal.

Uspešno delo denarnega zadrugstva za naše ljudi je bilo v preteklih letih povod, da se je pričelo misliti na ustanovitev drugih zadrugnih organizacij. Nastale so štiri kmetijske blagovne zadruge, ki imajo nad 1500 članov in na lep način izvršujejo svojo nalogo posredovalca med veletrgovino in malim potrošnikom, in to v Slov. Konjicah, Oplotnici, Zrečah in na Stranica. S poslovanjem so njihovi člani zelo zadovoljni ter so pri njih mogli vnovčevati svoje pridelke po vedno ustrežajočih dnevnih cenah.

Naše zadruge pa se na svoji procvitajoči poti niso se ustavile. Zastavile so svojo moč, da pomagajo našemu kmetijstvu tudi na drugih področjih. V sodelovanju z okrajnim kmetijskim odborom, ki podpira delo našega zadrugstva, bodo v Slov. Konjicah po vsej priliki še to leto zgradile sadno skladišče, ki bo postalo važen faktor

pri urejanju cen našemu sadju. Sleherno jesen našo pokrajino car preplavijo najrazličnejši sadni kupci in prekupčevalci od povesi, ki leto za letom našemu kmetu odnašajo lepe stotisočake. Sadno skladišče postaviti, se pravi, zaščititi našega kmetovalca pred temi ljudmi, da se jim prihrani lepo premoženje. Namen naših zadrug in okrajnega kmetijskega odbora je torej najlepši in upamo, da ga bo oblast pomagala izvršiti. Obenem pa se naše zadruge trudijo tudi za postavitev sadnih sušilnic, kjer bi mogli sadjarji odvisno sadje dobro posušiti in s tem napraviti svojim družinam več hrane.

Še dve važni kmetijski panogi sta začeli uspevati v konjskem okraju na pobudo zadrugstva in okrajnega kmetijskega odbora: perutninarstvo in ovčarstvo. Nedavno smo v »Slovenskem domu« omenili ustanovitev perutninskega krožka v Ločah in ovčarske zadruge v Vitaju. Konjski okraj je za prvo kot za drugo panogo idealen – in velika škoda je, da se s tem ni pričelo že takoj po vojni. Prvi širi štajersko rjavo kokoš, propagira rejo kokoši sploh, pomaga vnovčevati jajca in perje; drugi pa uvaja ovčerejo tako, da bo naš okraj čkasoma pridobil na premoženju, če se bo nadaljevalo tako dalje. Želimo le, da bi se ovčereje naši ljudje najbolj oprijeli. Konjski okraj bi z organiziranim ovčarstvom mogel letno pridobiti preko sedem milijonov na kožah in volni; to bogastvo je dandanes izven vsakega dvoma. Omenjeni organizaciji-matici se lepo razvijata in jim bo še to leto sledilo nekaj novih, ker se na tem dela.

Naše zadrugstvo vsi s tem ne samosvoje, ampak splošno narodno-gospodarsko ojačevalno delo, kar je največjega pomena. Že zato zasluži največjo podporo merodajnih činiteljev.

Za elektrifikacijo Dobrniške doline

Akcija za elektrifikacijo dobrniške doline napreduje. Skoro vsi posessniki občine Dobrniče so se priglasi, da hočejo imeti elektriko v svojih domovih. Saj se zavedajo velike gospodarske važnosti in koristi, ki jih more udati električni tok. Glede napeljevanja elektrike v dobrniško dolino se pripravljajo načrti in bodo kmalu gotovi. Delo se bo najbrž pričelo že to pomlad in končalo v jeseni, ko bodo tudi v Dobrniču zasijale žarnice v veselje in veliko korist vsem občanom.

Asanacija vasi Dobrniče je tudi veliko vprašanje. Saj tako ne moremo več dalje. Pot do poštega

urada je obupna in v deževnem vremenu bi človek rabil skoro čoln, da bi se pripeljal na poštni urad. Luža, Kravcarca se razliva po vsej vasi in spira gnojnice. Pot ob tej luži je že vsa razjedena od vode. Po močvirnatih jarkih se v poljuju ekvirajo komarji, da smo vsi opikani od njih. To gotovo ni zdravo. Vse to hočemo letos odstraniti, seveda s pomočjo banske uprave, ki bo gotovo prišla na pomoč s kakšno denarno podporo, saj jo od sedaj še ni nikoli odklonila. Zainteresirani pa naj ob tej priliki tudi nekaj naredijo s prostovoljnimi delom.

Kako so živeli nekdanji žički menihi

Slov. Konjice, 21. marca.

V božični številki »Slovenskega doma« smo prinesli daljši prikaz zgodovine žičke kartuzije pri Slovenskih Konjicah ter smo obenem na kratko omenili veliko gradbeno in slovstveno umetnost, ki so jo gojili žički menihi in tedanji kartuzijani sploh. Danes hočemo bralcem našega lista v glavnem predložiti življenje menihov in bratov laikov (konverzov).

Na mestu, kjer je sedaj Špitalič, je bila nekdanja spodnja samostanska hiša ali Spodnji samostan, domovanje kartuzijanskih bratov laikov, ki so se pečali z gospodarskim in drugim notranjim ročnim samostanskim delom. Čeprav so se od menihov precej razločevali, so se smatrali kot pravi člani skupne redovne hiše. Predstojnik jim je bil menih-prokurator (šafar), ki je načeloval Spodnjemu samostanu v imenu priorja. Ta je sprejemal goste, vodil vse gospodarstvo in duševskrbstvo. Bratom je pridigoval v kapiteljski sobi. Ako so bili posvetni, je poklical priorja, če pa so bili duhovniki, jih je peljal v gornji samostan, kjer so tudi smeli prenočiti. Prokurator in konverzi so imeli svoje celice. Bili so izučeni čevljarji, krojači, mizarji itd., drugi pa so bili delavci. Vsak je vestno opravljal svoj posol. Kuhar je bil obenem še vratar, hišnik, ključar in cerkvenik. Navadno molče. Ob važnem skupnem delu ter tedaj, ko pride prior, se smejo razgovarjati, sicer pa se sporazumevajo z znamenji. Opolnoči so vstali in molili v cerkvi brez brevir – samo s poslušanjem. Prokurator ga je bral, oni pa so mu v kretnjah sledili. Če pa tega ni bilo doma, pa je vsak zmolił dvajset očenasev v svoji celici. Nato so pozimi šli na delo, poleti pa spat do sončnega vzhoda, ker so morali potem ves dan delati. Na predvečer praznikov je polovica konverzov odšla v gornjo hišo, kjer so spali v skupni spalnici, pristavovali polnočni maši in poslušali pridigo, ostali pa so doma vsak v svoji celici, molili od devete do dvanajste ure. Brili so se petkrat na leto, štirikrat pa so si dali puščati kri zaradi zdravia. Obeklo so imeli semeniško, hrano pa nekoliko slabšo, vendar pa manj postov. Od Vseh svetnikov do Velike noči so imeli ovseni kruh, drugače pa pšeničnega z otrobi. Jedi so večinoma belili s soljo. Pokopani so bili v gornjem samostanu.

V gornjem samostanu je bil kuhar obenem tudi vratar in hišnik, ključar in cerkvenik kot spodaj, saj je vršil svoje pravo poklicno delo le ob nedeljah in praznikih. Drugače pa je menihom nastavljal v nedeljo zvečer pri celici zelišč, graha, sadja, kruha, soli in vina za ves teden naprej. V ponedeljek, sredo in petek pa so se postili ob kruhu in vodi. Vsak četrtek je dobil vsak menih še sira, jaje in rib ter si ta dan smeli sicer sami kuhati, a kar je ostalo, so morali še tisti večer dati na okno, da je kuhar odnesel nazaj. Drugače mesa razen ribjega niso uživali in so si po tedanjih zdravniških nazorih tudi oni morali puščati kri ob večjih praznikih.

Obleka je bila stkana od konoplje in vsa bela. Okoli ledij so nosili robat predpasnik, čez pa dolg prepasan talar z rokavi. Preko talarja je skoraj do tal segal škapulir. Za zimo in slabo vreme so imeli še plašč s kukuljico. Sprednji in zadnji del škapulirja sta bila zvezana s posebnim trakom.

Kartuzijani so vstajali poleti opolnoči, pozimi nekoliko pozneje. Nato so šli v cerkev moliti psalme, potem pa v celicah premišljevali, ob zori pa spet šli v cerkev k maši. Potem so poleti do šestih, pozimi pa do devetih premišljevali, pisali knjige. Ker jim je pisanje (prepisovanje največkrat) knjig po pravilu bilo kot nadomestilo za pridiganje, so se na tem polju z veliko vmeno udeleževali. Pozimi so delali navadno do treh popoldne, poleti pa so medtem nekoliko spali. Popoldne so opravili večernice (vespere), o mraku pa so legli. Večina dneva jim je torej pretekla ob molitvi in premišljevanju. Za takšno življenje je bilo treba res trdne volje in priznati moramo, kako so smatrali menihi svoje redovno življenje za vzvišeno, sicer jim tega duševnega in telesnega neskončnega samostanstva ne bi bilo mogoče prenašati.

V gornjem samostanu je vladal večni molk. A v sili in potrebi je mogel sleherni spregovoriti in niso rabili znežaj kakor konverzi. V soboto popoldne so se zbrali in odločili za naslednji teden red v molitvi brevrija in opravili spoved. V nedeljo zjutraj po skupni maši je bilo v kapitulu zborovanje, opoldne skupni obed in pomenki o najnih zadevah. Tedaj so dobili jedila za prihodnji teden, pisalne potrebitine in vse, kar so rabili.

Celice so imele tri dele: delavnico, spalnico in molilnico. Ti prostori so bili zelo majhni. Menih je bil sam svoj gospodar v celici, nihče ga ni smel pri samotarjenju motiti, pa brez priorjevega dovoljenja tudi on ni smel celice zapustiti. Postelje so imeli navadno mrežaste s slamo, na njej kmetko rjuho in odejo iz ovčjih kož.

Kadar so pri katerem menihu nastopili zadnji trenutki, so ga položili na blagoslovljen pepel in se zbrali vsi okoli njega. Rajnkega so umili in preoblekli ter ga odnesli v cerkev, kjer se je služila maša zadušnica in molili psalmi. Dvoršče med celicami je služilo za pokopališče. Smrt vsakega menih je bila skupna sveta maša in skupni obed, tako imenovani »toložilnic obed«. Zanj se je maševalo skozi trideset dni po smrti.

Prior se ni v ničemer ločil od ostalih menihov. Le zapovedovalno oblast je imel, v kolikor je v samostanu prišla ta v poštev ter je zastopal samostan na obnem zboru. (Občni zbori so se razen nekaj izjem vršili v večji kartuziji v Grenoblu na Francoskem.) Novince so sprejemali le po smrti kakoga meniha.

Če presodimo njihovo življenje, vidimo v njem polno resnosti, združnosti in resnično življenje po strogih pravilih.

Drobne

Belgrad, 22. marca. j. Iz Belgrada je v četrtek zvečer odpotoval v Atene tukajšnji letalski odposlanec pri nemškem poslanstvu, polkovnik Lamann, ki je častnik znane Richthofenove eskadrile in je bil odlikovan s številnimi odlikovanji.

Belgrad, 22. marca. j. Včeraj popoldne je bila v ravnateljstvu za zunanjo trgovino konferenca o izvozu živine in o povečanju cene izvozne živine. Sprejet je bil sklep, da je treba izvoz goved kar se da skrajšati, ker že primanjkuje na domačem trgu živine, obenem pa je treba popolnoma prepovedati izvoz telet.

Belgrad, 22. marca. j. V četrtek popoldne sta imela v Belgradu svoji seji glavna odbora Samostojne demokratske stranke in zemljoradniške stranke. Prvega je vodil predsednik stranke minister dr. Srgjan Budisavljevič, drugega pa kmetijski minister dr. Branko Čubrič.

Po koncanih razpravah so predstavniki glavnih odborov obeh političnih strank obiskali predsednika vlade Dragoš Cvetkovića in podpredsednika vlade dr. Mačka in jima sporočili svoji stališči. Včeraj popoldne se je posvetovanje zemljoradniške stranke nadaljevalo v kabinetu kmetijskega ministra dr. Čubričovića. Posvet je vodil namestnik šefa stranke bivši poslanec dr. Miloš Tupanjanin.

Delavski socialni tečaj v Celju

Delavska zbornica v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 6. aprila t. l., ob 9 popoldne v Delavski zbornici v Celju popoldnevni delavski socialni tečaj. Na tečaju bodo imeli referate odlični poznavalci razmer slovenskega delavstva, in sicer bodo govorili o naslednjih temah:

1. Naša Delavska zbornica.
2. Glavni pojmi socialne zakonodaje.
3. Delavstvo celjskega okraja.
4. Pogled nazaj in naloge naprej.

Vabimo vse delavstvo iz Celja in okolice, d. se tega koristnega tečaja v čim večjem številu udeležiti.

Trbovlje

Materinsko proslavo priredi v torek, na Marjin praznik katoliška prosveta. Popoldne bodo pri vseh svetih mašah govorili o veličini materinstva; popoldne pa bo ob štirih v Društvenem domu akademija, na kateri bodo nastopili otroci Marijinega vrta in ministranti. O materi bo govoril g. A. Oster, ravnatelj meščanske šole. Ob tej priliki se bo uprizarila ljubka otroška opereta Mirka Kunčiča: »Ali je kaj trden most?« Za mladino vseh šol se bo izvajal celoten spored v ponedeljek, dne 24. marca ob pol štirih popoldne.

Med slovenskimi rojaki v Ameriki

V Clevelandu je preminul rojak Fr. Avsec v starosti 65 let. Doma je bil iz Bele cerkve na Dolenjskem in je prišel v Ameriko pred 40 leti. Zapuška žena Josephine roj. Hočevar, pet sinov in tri poročene hčere. — V Clevelandu je umrla Helena Lukane, in sicer je v bolnišnici podlegla nevarni operaciji. Pokojna je bila doma iz Trebnjega na Dolenjskem. Njeno dekliško ime je bilo Helena Sila. V Ameriko je prišla pred 29 leti. Zapuška moža, enega sina in pet hčere. — V Clevelandu je po dolgi in mučni bolezni na svojem domu na East 65th street umrla rojakinja Anna Campa roj. Petrič, v starosti 68 let. Doma je bila iz vasi Cernc, fara Sv. Gora pri Velikih Laščah. V Ameriko je prišla pred 48 leti. Mož ji je umrl pred dvema letoma. Zapuška dve hčeri in dva sinova. — V Clevelandu je po dolgi bolezni umrl rojak Louis Šteblaj v starosti 65 let. Doma je bil iz Gradača pri Turjaku in je prišel v Ameriko pred 40 leti. Zapuška žena Angelo roj. Škulj, štiri sinove in eno hčer. — V Clevelandu je umrl Alojz Walter v starosti 35 let. Bil je še samski. Doma je bil iz Trebanjskega vrha, fara Catež pod Zaplazom. A Ameriko je prišel pred 20 leti. Zapuška tri brate in pet sester. — V Clevelandu je umrl rojak Frank Pirnat v starosti 56 let. Doma je bil iz Velikih Poljan pri Ribnici na Dolenjskem. V Ameriko je prišel pred 35 leti. Zapuška žena Mary rojena Levstik, hčerko in bolbrata. — V Clevelandu je preminula Marija Opalk v starosti 4 let. Zadelo je na srčna kap. Doma je bila iz St. Vida nad Ljubljano in je prišla v Ameriko pred 26 leti. Zapuška moža Martina, dva sinova

IZPRED OBRTNEGA

SODIŠČA

Če je delavec

v gramozni jami pijan

Po § 239, štr. 11 obrtnega zakona službodajalec lahko predčasno odpusti delojemalca, če se ta kljub ponovnemu opominu vdaja med delom pijančevanju. Delodajalec zaradi tega ne sme odpustiti delavca brez odpovedi, če je delavec le enkrat pijan pri delu, ampak ga mora zaradi tega poprej ponovno opominiti. Tak primer se je nedavno obravnaval pred obrtnim sodiščem. Gradbeno podjetje je imelo svojo lastno gramozno jamo, kjer je kopalo pesek za stavbe. Pri kopanju peska je bil več mesecev zaposlen Ivan. Kopal je vobče brez nadzorstva, vendar mu pa podjetje ni nikdar očitalo, da bi bil morda malomarno ali površno opravljal svoje delo. Nekega dne ga je polir zalotil, da je bil tako pijan, da se je komaj še pokonec držal in da je komaj za pest gramoza metal z lopato na mrežo. Polir ga je takoj odpustil, čemur pa je Ivan oporekal trdč, da ni pijan, ampak da se mu le zaradi bolezni v glavi vrti. Polir mu ni hotel verjeti in je vztrajal pri odpustu, narkar je Ivan odšel na sodišče in vložil tožbo na plačilo odškodnine za 14 dnevno odpovedno dobo in zaradi neopravičenega odpusta iz službe. Podjetnik je dosledno odklanjal plačilo, češ da je polir Ivana upravičeno odpustil, ker da ga je nekega dne našel pijanega med delom; podjetnik je že večkrat poprej opozarjal polirja, da Ivan ne opravlja dela v redu, da prihaja premalo peska iz jame in da naj bolj pazi na Ivana. Ni pa mogel dokazati, da je bil Ivan že kdaj poprej pijan med delom, še manj pa, da bi bil na to opozorjen ali da bi se mu bilo zabičalo, da bo v ponovnem primeru odslovljen. Podjetnik je bil obsojen na plačilo 14 dnevne mezde. Razlogi: Iz besedila zakona sledi, da mora biti delavec večkrat vinjen in da se »vdaja med delom pijančevanju kljub ponovnemu opominu; samo enkratna pijačnost pa po izrečni določbi zakona še ni dopustni razlog. Ivan je bil namreč zaposlen s kopanjem peska v jami. To delo pa ni tako, da bi zahtevalo od delavca posebne prisotnosti duha in bi iz Ivanovega ravnanja, tudi če bi se bil upjalil, ne mogla pripetiti nikakr nevarnost niti za obrat sam niti za sodelavce. Za to sodišče ni izvedlo dokaza o tem, ali je bil Ivan res pijan ali se mu je v glavi samo »vrtelo«. Če je podjetnik menil, da prihaja premalo peska iz jame, bi bil moral Ivana na to opozoriti, ne pa samo polirja, in če bi se bilo dokazalo, da Ivan kljub izrečnemu opominu ne vrši v redu svoje službe, potem bi šele bil odpust opravičen; sploh pa je podjetnik, če ni bil z Ivanovim delom zadovoljen, mogel službo odpovedati na 14 dni.

in več sorodnikov. — V Newyorku je na svojem stanovanju na 1st Ave, umrl rojak Anton Maglica, ki je bolehal dolgo časa na nadihi. Doma je bil blizu Voloske in je bil po poklicu kočijaž, ki je svoj čas v Woloski in Opatici vozil najvišjo avstrijsko aristokracijo. Dočakal je lepo starost 73 let. — V Pittsburgu se je pri sankanju ubil 17-letni Stanley Smrdel. Rojen je bil v Dobrem polju pri Trnovem. — V Loraini je umrl George Marino v starosti 63 let. — V Loraini je umrla po kratki bolezni rojakinja Ana Kos v starosti 70 let. Ranjka se je najprej ponesrečila na domu, pote mje pa pritisnila še pljučnica. Doma je bila iz Vrhnik pri Ljubljani in je prišla v Ameriko pred 37 leti. Zapuška moža. — V Peoriji, Ill. je umrl rojak John Majdič v starosti 73 let. Doma je bil v Čemšeniku pri Trojanah na Štajerskem. Zapuška žena in sina. — V Washoe, Mont. je umrla Julija Otoničar v starosti 49 let. Pokojna je bila rojena v Dolenji vasi pri Ribnici na Dolenjskem. V Ameriko je prišla pred 26 leti. Podlegla je srčni kapi. Zapuška moža in dve hčeri. — V West Frankfortu, Ill. je umrl Gašpar Majdič v starosti 71 let. Doma je bil iz vasi Zali log in je prišel v Ameriko pred 38 leti. Zapuška žena, dva sinova, dve hčeri in brata. — V Bridgeportu, Conn. je umrla Frances Šoštar, vdova. Doma je bila od Ljutomer na Štajerskem. V Ameriki je živela okoli 27 let. — V Pueblu, Colo. je umrla Agnes Jaklovič stara 80 let. Zapuška moža, eno sestro ter več bližnjih sorodnikov v Leadville. — V Herrietti, Mich. se je na svoji farmi ustrelil v glavo Mihael Habjan. Star je bilo 61 let. Doma je bil iz Kranjske gore na Gorenjskem. Bil je samski in je živel v Ameriki 37 let. — V Sheboyganu, Wis. je umrl Anton Prince iz Center Ave. Star je bil 52 let in je prišel v Ameriko pred 40 leti ter je ves čas živel v Sheboyganu. Zapuška tri brate in štiri sestre. — V Quilmesu v Argentini je pri svojem sinu Ivanu umrla Marija Čerkvenik v visoki starosti 83 let. Doma je bila iz Lokev pri Divači na Primorskem. Iz starega kraja je prišla kakih 23 mesecev poprej k svojim sinovima Jožetu in Ivanu. — V Willardu, Wis. je po daljši bolezni umrl rojak John Slancar.

Delo ZZZ za zboljšanje položaja gradbenemu delavstvu

Ljubljana, 21. marca.

Danes je obiskala gospoda bana delegacija Strokovne zveze gradbenega delavstva ZZZ ter mu predložila resolucijo in upravičene zahteve gradbenega delavstva za zboljšanje sedanjega nevdružnega položaja.

Dne 11. t. m. so se vršila prva pogajanja za zvišanje plač gradbenemu delavstvu za vso Slovenijo. Pogajanja so se končala neuspešno in so delodajalci vse upravičene zahteve delavstva v celoti odklonili in niso niti najmanj pokazali razumevanja za delavske težnje.

Z ozirom na to je delegacija gospodu banu obrazložila sedanjí položaj gradbenega delavstva. Gospod ban je delegacijo pazljivo poslušal, se zanimal za položaj delavstva ter obljubil vso svojo pomoč in podporo.

TESLOVI SMRTNI ŽARKI OBSTAJAJO

Zagreb, 22. marca. O takozvanih »Teslovih smrtnih žarkih«, o katerih smo poročali tudi v »Slovenskem domu«, piše tudi tehnik »Seljačko kolo«, ki je kmetčko glasilo Samostojne demokratske stranke. Tam razlaga članek po navdihah ostalega časopisja bistvo Teslovih smrtnih žarkov, ki bi mogli na daljavo 400 kilometrov ustaviti sleherno letalo v letu, mu zažgati bombe in stopiti vse kovinske dele. Če bi ta Teslov izum prišel do veljave in uporabe, potem bi vse države mogle narediti okrog sebe močan zid, ki bi jih varoval pred napadom sovražnika. »Seljačko kolo« končuje svoj članek takole: »Koliko je to točno, seveda mi ne vemo. Vemo pa to, da je sam Tesla obvestil o svojem izumu, ki bi uničeval letala, zažgal skladišča smodnika in bombe, tudi svojskega nečaka senatorja Sava Kosanovića, ki je glavni tajnik SDS.«

Od tu in tam

Hrvaška banovina bo po svoje uredila policijsko službo na svojem področju. Pred dnevi je bila podpisana uredba, ki daje hrvaškemu banu pravico, da izdaja predpise ali pa jih ukinja, v kolikor se nanašajo na organizacijo policijske službe v hrvaški banovini. Ravnatelj zagrebske policije bo vrhovni policijski šef v banovini in bo hrvaškemu banu osebno odgovoren za vse delovanje policije. Hrvaški listi poudarjajo prednosti nove zakonske uredbe, po kateri bo mogoče vsak predpis takoj spremeniti, če bi se pokazal za neprimeren ali neučinkovitega.

V Sarajevu se je razširila govorica, da pripravljajo prosvetno ministrstvo novo uredbo o gledališčih, po kateri bi gledališča v Mariboru, Sarajevu in Skopju prenehala biti državna in bi bila prenesena pod okrilje banovine. V koliko je ta vest resnična, ni znano. Pač pa so v Sarajevu na te govorice takoj reagirali in začeli navajati razloge, da bi bila velika krivica, če bi Sarajevo izgubilo državno gledališče, ki je tako velikega kulturnega pomena za središče Bosne in Hercegovine. Sestavili so tudi spomenico, katero bodo izročili prosvetnemu ministru in v njej pobijajo razloge, ki govorijo za razdržavljenje tamkajšnjega gledališča.

Zastopniki monopolskih delavcev so bili nekaj dni v Belgradu in razpravljali o svojem težkem gnetnem položaju in zahtevali povišanje mezd in plač. Pri sejah so bili navzoči zastopniki Jugorasa, Zveze združenih delavcev in Hrvaške delavske zveze. Sestanek je vodil namestnik predsednika »Jugorasa« Mitič. Iz Ljubljane sta bila navzoča Ivan Jemec in Maks Hvala. Po končani razpravi so šli delegati obiskat glavnega ravnatelja monopol-ske uprave dr. Markoviča in mu razložili svoje stanje in svoje zahteve.

Včeraj je odpeljal skozi našo državo v Italijo italijanski sanitetni vlak s 289 težkimi italijanskimi ranjenci, ki so dobili poškodbe na albanskem bojišču. Izmenjava ranjencev je bila v naši Gjevge-liji na jugoslovansko grški meji. Ko so se italijanski ranjenci peljali skozi Belgrad, se je tam na postaji zbralo veliko občinstva, številne bolniške sestre, vodstvo belgrajskega Rdečega križa in osebje italijanskega poslanstva. Zastopnice Rdečega križa so obdarovale italijanske ranjence z darovi in cigaretami. Naša vojska je dodela za spremstvo vlakom enega vojaškega zdravnika. Italijani so bili nad sprejemom in gostoljubnostjo naših oblasti izredno ganjeni.

V Veliki Kikindi se je tik pred zasiljanjem obesil na policijski neki neznanec. Pri njem so dobili legitimacijo na tuje ime vendar so kmalu ugotovili, da je obesen nevaren razbojnik, ki je ropal in moral v Vojvodini in Romuniji. Pital se je Peter Nagy. Takoj nato so prijeli človeka, čigar legitimacija je razbojnik imel pri sebi. Pri tem so naredili preiskavo in našli za 150.000 raznega nakradnega blaga. Priznal je, da je skupaj z razbojnikom Nagyem ropal po naši državi in Romuniji. Med drugim sta bila v Romuniji januarja med legionarsko vstajo in ves čas pridno izrabljala zmedo in kradla. Tako sta med drugim pri nekem trgovcu nakradla več radijskih aparatov. V Romunijo pa sta spravila večje količine usnja, katero sta ukradla pri nekem trgovcu v Veliki Kikindi. Naša policija je stopila v stik z romunsko da bi skupaj pojasnili vse grehe razbojnika Nagyja in njegovega pomagača.

Svojo prijateljico je umoril v Belgradu kuhar Josip Lilek, nato pa se sebi zabil nož v prsa. Lilek se je bil pred nekaj meseci seznanil z uslužbenko v hotelu »Srbija« Ano Posavec. Baje se je mislil z njo poročiti. Predvčerajšnjim pa je prišlo med njima do spora. Lilek je bil priletel k njej, kjer je bila v službi in zahteval od nje besedo, da ga bo poročila. Posavecova se je temu upirala. Tedaj pa je besni tant potegnil kuhinjski nož in ga zasadil Posavecovi v levo stran prsi. Ranjena ženska je pobegnila, Lilek pa za njo na ulico. Tam je ženska padla in obležala. Lilek pa si je trikrat zasadil nož v prsa in padel zraven nje. Ženska je takoj izdihnila, Lilek pa je prišel v bolnišnico že k za-vesti in je pojasnil nagibe svojega zločina. Vzrok je bilo ljubosumje.

Igralska strast je zapeljala do poverebe šefa agencije Rečne plošbe v Belgradu Vojislava Milenkovića. Mož je dobil neke prijatelje, ki je z njimi večkrat igral preferans. Sprva je dobival, pozneje pa začel stalno izgubljati. »Prijatelji« so ga znali skubiti in so po dogovoru goljufali, ne da bi Milenković to opazil. Čim bolj je igral, tem večja strast ga je preganjala. Igral je za velike denarje. Končno mu je denarja zmanjkalo in vzel ga je iz blagajne svojega urada. Tako je prišel pred sodišče zaradi 32.000 dinarjev. Sicer je bil denar hitro vrnil v blagajno, toda navzlic temu je dobil za svoje dejanje en mesec zapora.

Bogomoljci, posebna skupina pravoslavcev, bodo imeli te dni svoje zborovanje v žičnem samostanu, tam, kjer stoji znani pravoslavni episkopat dr. Nikolaj Velimirovič. Gibanje bogomoljcev je nastalo pred nekaj leti. Ideologiji tega gibanja se zavzemajo za verski prepoved srbstva in pravoslavja in uvajajo posebne zapovedi, ki imajo namen pritegniti ljudstvo vse bolj k srbski pravoslavni cerkvi. Posebno važnost poudarjajo izpolnjevanju zapovedanih postov, dalje so proti pogostim ločitvam zakonov in proti nemoralu. Svoj čas je bila večina pravoslavne duhovščine in škofov proti temu gibanju in ga je pravoslavna cerkev celo zatirala. Toda podpora je gibanje uživalo v episkopu dr. Velimiroviču in tako je tudi dalje uspevalo. Kakor se pa zdi, se je vodstvo srbske pravoslavne cerkve s tem gibanjem že sprijaznilo in ne dela več nobenih zaprek Bogomoljsko zborovanje bo vodil episkop dr. Velimirovič, ki bo imel tudi predavanje in slovesno službo božjo. Zanimivo je, da se je temu gibanju pridružilo tudi že mnogo razumnikov, zlasti profesorjev in sodnikov, medtem ko sprva v gibanju ni bilo drugega kakor kmečko ljudstvo.

Proti delovanju in obstoju Osrednjega urada za zavarovanje delavcev so nastopili te dni obrtniška, trgovinska, industrijska in inženirska zbornica v Belgradu. Te zbornice so izročile ministru za socialno politiko dr. Budisavljeviču spomenico, v kateri zahtevajo, da se Suzor razdruži in ustanove avtonomni nosilci socialnega zavarovanja. Sedaj se namreč dogaja, da pokriva Suzor izgube tistih okrožnih uradov, ki ga ne priznajo, in sicer iz dobičkov tistih Okrožnih zavodov, ki Suzor priznavajo. Večina pasivnih okrožnih zavodov je v »svaški banovini in prav ti zavodi Suzorja nočejo priznati. Obenem se zbornice izrekajo proti načrtom, ki hoče z novimi datjavami obremeniti delodajalce in delavce za letnih 300 din. Najprej odklanjajo Suzorju pravico do takega ravnanja, potem pa tudi pravico, da je naše gospodarstvo preveč obremenjeno, da bi moglo brez težav prenesti tako velikansko novo breme.

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

Naš ali njihov

Sobota v marcu.

Pod gornjim naslovom so »Novine Slovenske Krajine« objavile v zadnji številki uvodni članek, ki ga zaradi načelne važnosti prinašamo v celoti:

»Bog, narod in ljubezen v družbi. Katera država ne stoji trdno na teh stebrih? Milijoni so darovali Bogu in narodu vse svoje, denar in kri za dostojno življenje svojih otrok. Družba slavi junake-mučenike. So pa med nami ljudje, ki so jim Bog, narod, država le prozorna oblačila, pod katerimi skušajo zakriti svoje pohabljenе duše in v katere se preoblačijo, kakor kaže potreba njihovega nenasičnega žepa. Iztrebimo te sejalce strupa in preprirov in naša država bo varna v najhujšem viharju, čeprav bodo gorele meje.

Jasnosti hočemo: čigav si, naš ali njihov. Mogoče je, da si danes božji, jutri hudičev, ni pa možno, da bi bil včeraj naš, danes njihov. Včeraj si nam dokazal, da si domačin, danes prinašaš listine, da si njihov in jutri, če bo kazalo tvoji podli duši, boš z listinami dokazal, da si pristen Kitajec. Kako globoko lahko pade bitje, ki mu pravimo človek in ki ga zaslepljeni celo cenijo!

Jaz podpiram vsa društva, prižigam sveče vsem svetnikom pa tudi hudiču, morda mi le kdo pripomre, če bliže k mojemu zlatemu bogu. Sem pa navdušen narodnjak! Kdo si, ki si mi drzneš kaj očitati? Naša slovenska Sobota je tako dobra in tako pravična, vsakemu pusti svoje, vsem je prijazna, ljudem in zverinam, pa tudi njim, ki so slabši od zverin. Pokonci nosijo glave pri nas »možje«, ki jim je izredna nadarjenost za zlato

„Prehrana po sodobnih načelih...“

Zelo aktualna drama iz vsakdanjega življenja

1. Med znanci na cesti.

»O servus, kolega! Kam pa tako tečeš?«
»Oprost! Mudi se mi h kosilu. Če ne pridem dovolj zgodaj, se mi lahko zgodi, da ostanem brez kosila. Zjaj nikjer več ne kuhajo več kot za sproti.«
»Kje pa si na hrani?«
»Povsod in nikjer. Včasih obredem opoldne ali zvečer po tri, štiri gostilne, pa se lačen ostanem. Skoraj nikjer ni dobiti — posebno ob brezmesnih dnevih — nič za pošten kranjski žledec. V menzah so pa zjaj porcije, kot nekaj Vodnikovih pesmi: — samo za pokušino...«

»Pa pojdi v kako restavracijo jest!«
»Mhm! Saj bi šel, če ne bi bilo preslano zame. Če grem opkrat na teden v restavracijo h kosilu, se moram proračunskemu ravnanju na ljubo za tisti teden odreči vsaki duhovni hrani! Ti ne veš, kako slabi časi so zdaj za nas, ki smo navezani na kruh, ki nam ga drugi pečejo! Kaj se tebi mara, ki si oženjen in imaš lastno gospodinjstvo...!«

»Boga hvali, da ga ti nimáš! Če si sam, te skrbi le, kaj boš sam jedel. Če Vas je pa pet, so tudi skrbi za vsakdanji kruh petkrat večje. Nikar si jih ne nakopavaj, če si pameten! V teh časih je vsakdo nor, ki se ženi!«

»Meni pa se ne zdi. Saj so že nekaj rekali, da dva še lažje stradata, ko en sam. Pa pozdravljen in dober tek želim!«

»Zdravo, živijo! Reci pa raje: »Bog žegnaj!« namesto »Dober tek!« — saj tek imamo zdaj vsi dober.«

2. V menzi ob brezmesnem dnevu.

Jedilni list: španska juha, angleški krompir, ogrska solata. Naročiti — in dobiš: krompirjevo juho, krompir za prikuho in krompirjevo solato.

3. Pri trgovcu z živili.

»Dobro jutro!«
»Klanjam se gospa doktor! S čim smem postreči?«

Bogat jutrišnji športni spored

Dilec se morajo začeti umikati žogi. Vedno več bo nogometa in vedno manj smučarskih tekem, dasi je ravno sedaj pomladanska smuka najlepša. V kraljestvu bele opojnosti na Črnem vrhu bo jutri

žensko prvenstvo v alpski kombinaciji.

Dopoldne ob 10 bo tekma v smuku, s štartom na Španovem vrhu in s ciljem pod Črnim vrhom. Popoldne ob 2 pa bo tekma v slalomu na običajnem travniku na Španovem vrhu. Proga za smuk bo dolga približno 2 in pol km, proga za slalom pa okoli 600 m.

Važne mednarodne tekme z Madžari

Tri najboljša jugoslovanska nogometna moštva se bodo jutri merila z najboljšimi madžarskimi enostorilci. A moštvo Jugoslavije v postavi Mrkušić, Brozović, Dubac, Manola, Jazbinšek, Djanič, Cimermančič, Valjarevič, Božovič, Wöhl in Nikolič bo igralo v Belgradu proti A moštvo Madžarske.

B moštvo Jugoslavije: Urh, Kramer, Stojil-ković, Atanacković, Bročić, Čirič, Savič, Petrovič, Lešnik, Matošić in Alujevič, potuje v Budimpešto, kjer bo igralo proti B moštvo Madžarske.

Poleg A in B moštva igra v Belgradu pomladek Jugoslavije proti pomladku Madžarske. V pomladku našega državnega tima igra tudi desno krilo našega ligaša Smolej. Prvo tekmo med madžarskim in našim moštvom bo sodil italijanski sodnik Scorzoni. Stranska sodnika pa bosta Mlinarič in Stefanovič.

Tek čez drn in strn pod Čekinovim gradom.

Tudi atleti začnajo uradno z jutrišnjim dnem svoje sezone. Dopoldne priredi SK Ilirija pri svojem teniškem igrišču pod Čekinovim gradom prvi letošnji tek čez drn in strn. Našim znanim atletom, ki so — kakor slišimo, že v dobrem treningu — se bodo pridružili tudi mlajši. Udeležba kaže, da bo precej številna. Tekma se začne ob 10.30. Štart in cilj pod Čekinovim gradom.

SK Ljubljana se pripravlja za državno ligo.

Popoldne ob pol 4 bo na igrišču SK Ljubljane nastopil Redarstveni športni klub iz Zagreba. Redarstveni športni klub je dobro in solidno moštvo in bo SK Ljubljani nudilo prav gotovo močan odpor ter bo prav lepo služilo za trening partnerja našemu ligašu.

Pokalne tekme Slovenske nogometne zveze.

V Ljubljani bodo jutri poleg nastopa našega ligaša še tri lokalne tekme za pokal Slovenske nogometne zveze.

Dopoldne ob 10 igra na Hermesovem stadionu Hermes in Grafika.

Popoldne ob 15 na igrišču Jadrana Jadran in Svoboda.

Ob 13.30 na igrišču Korotana pa tekma med Korotanom in Mostami.

Razen zgoraj navedenih so po odredbi tehničnega odbora SNZ danes na vrsti še tile pari:

valuto zamorila najelementarnejšo človeško do-brino. Saj Slovenci hočemo biti nepristranski, ne-skončno nepristranski, tako, da se nam ti reveži posmehujejo in imajo naš narod za dobro pogno-jeno njivo, ki tako rada in obilno rodi njihovemu satanskemu gonu.

Mi priznavamo velike duhovne vrednote, ki so jih dali človeštvu verni sinovi kulturnih naro-dov, a le en jezik je najlepši za nas in ne bomo pustili, da bi nam tuje spakredranke izpodrivale in mazale melodijo Prešernovega jezika. Tudi ni Sobota pokoren žledec, ki naj po sklepu neka-ternikov prebavi vse »velefilme«-veleskrpcača, namenjena duhovnim revežem. Naš narod je zdrav in klen in ima natanko in pravo merilo za vse, kar se mu nudi in vsiljuje. Kdor ne po-zna tega merila, ni naš.

Ne tožimo za njimi ki niso naši in ne nji-hovi, naša skrb je pri mladini, ki jo lahko strup zlata zaslepi in ukripi.

Mladina je zdrava in naša je proč od nje svo-ja žela, vi narodni zajedaveci! Človek je na tem ali onem bregu, vi pa, ki hočete biti na mostu in se opajate s krvjo teh in onih, vedite, da ni mo-stu od tu do tja. Pride čas, ko vas bo naš mladi narod razgalil in vas izpljunil kot strupene bacile in vaš dom bo na gnojišču med nami in njimi.« — J. P.

Čas je bil v slovenski Soboti pogledati resnici v oči. Saj tudi prekmurski Slovenci tako neizme-rno ljubijo resnico in prekmursko zemljo. Čistega vina si želimo točiti, brez barantanja!

»Oh, rada bi nekaj bele moke in kakšno kilo makaronov. Ali mi jih lahko daste?«

»Imate nakaznice?«

»Nakaznice že, toda odrezkov ni več na njih! Tisto malenkost sem že prve dni v mesecu porabila.«

»Obzalej, gospa doktor, potem pa ne bo nič! Brez nakaznice Vam ne morem dati ne moke ne makaronov!«

»Toda bodite vsaj nekoliko uvidevni! Saj vendar ni mogoče izhajati s tisto peščico bele moke ves mesec! Koruzne pa tudi nismo vajeni! Oba z mo-žem dobiva takoj preveč kisline, če uživava koruz-ni kruh! To bi morali upoštevati! Saj vendar ne morete zahtevati od mene, da se hranim kot kakšna tovarniška delavka...«

»Ne morem pomagati, gospa doktor! Toda časi so taki, da je krušna karta v tem primeru več vred-na kot pa doktorska diploma! Sodoben pregovor se glasi: Človek toliko velja, kolikor krušnih kart ima...«

4. Fant in dekle.

»Kam sopihaš obložen s tem velikim škarnic-ljem?«

»Obiskat grem dekleta! Pa ji nesem 10 kg ma-karonov, ki sem jih še pravi čas kupil. Te ga go-tovo bolj vesela sama in njeni domači, kot če bi ji prinesel šopek...«

5. Med znankami.

Kar poslušajte, kaj se pogovarjajo znanke na dvorišču, s trga gredo in kjer pač pridejo skupaj. Marsikaj zanimivega boste slišali: o protekciji in zvezah, o strahu pred revizicijo in preiskavami po podstrešjih in še kaj več. Seveda bodo o vsem tem razpravljale drugače gospe iz boljših krogov in dru-gače žene iz predmestnih stanovanj...

Kamnik—Disk v Kamniku, Brežice—Hrast-nik v Brežicah, Mura—Lendava v Murski So-boti, Drava—Ptuj v Ptuj, Slavija—Rapid v Mariboru in Slovan—Slovenj Gradec v Gu-štanju.

GOZDNI TEK V MARIBORU

SK Železničar v Mariboru priredi jutri s štartom in ciljem na letnem telovadišču Soko-la Maribor I (Jerovškova ul.).

Štart tekačev je določen za 10. Zbirališče tekmovalcev je na letnem telovadišču Sokola Maribor I. Pravico udeležbe imajo vsi verifi-cirani in neverificirani atleti (atletinje), člani športnih klubov in telovadnih društev, vsi pri-jatelji telesne vzgoje, ki so stari več kakor 14 let.

Dolžina proge za tekmovalce: 1. Za se-niorje, srednje in dolgoprogaše 4 km; 2. za metalce, skakače, sprinterje, nogometase in ostale sportnike 1500 m; 3. za mladino od 16 do 18 let 1500 m; 4. za mladino od 14 do 16 let 1000 m in 5. za dame 800 m.

Prijave sprejema tajništvo SK Železničarja do vključno danes. Tekmuje se po pravilih in pravilnikih ASKJ.

RADIO

Program Radio Ljubljana

Nedelja, 23. marca: 8 Jutranji pozdrav — 8.15 Tamburški orkester — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Češke narodne (plošče) — 9.30 Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve — 10.00 Verski govor (dr. Ovido Rant) — 10.15 Komorni trio. Sodelujejo: gg. Avg. Ivancič (viola), J. Gregorc (klarinet), H. Svetel (klavir) — 11 Za krajši čas (plošče) — 11.45 Akademski pevski kvintet — 12.30 Objave, poročila — 13 Napovedi — 13.02 Koncert operne glasbe. Sodelujejo gdč. Milica Polajnar in g. Andrej Jarc in Radijski orkester — 17 Kmet. ura: Vinarstvo in prehrana prebivalstva (K. Pe-čovnik) — 17.30 Operetna glasba (plošče) — 18.15 Narodne pesmi poje gdč. Polidka Zupanova, s har-moniko spremlja g. Avgust Stanko — 19 Napo-vedi, poročila — 19.30 Slovenska ura: Ob 50 let-nici »Amerikanskega Slovenca«: »Naši iz Amerike pojo in govor«. Družabni večer v Calumetu (Michigan, USA). Rokopis sestavlja Jože Schweiger. Izvajajo člani Rad. igr. družine, sodelujejo Fantje na vasi in Mandolinistični kvartet — 20.30 Nedeljski koncert. Sodelujejo g. Ivan Rueh in Ra-dijski orkester. Dirigent: D. M. Sijaneč — 22 Na-povedi, poročila — 22.15 Prenos lahke glasbe iz Nebotičnika.

Vabilo. Kmetka posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani vladno vabi vse one vloga-gatelje, ki se še niso zglašili zaradi dogovora o izplačilu hranilnih vlog, da se čimprej zgla-se s hranilno knjižico v njeni poslovalnici, ali pa da ji sporoče svoj naslov in številko svoje hra-nilne vloge.

Vremensko poročilo

Kraj	Barome-ter	sko stanje	tempe-ratura v C°		Relativna vlaž-nost v %	Oblačnost od 0-10	Veter (smer, jakost)	Pada-vine	
			na-j-večja	na-j-manjša				m/m	vista
Ljubljana	761	13.8	0.0	73	6	E ₁	—	—	—
Maribor	758	10.0	-2.0	90	7	0	—	—	—
Zagreb	767	9.0	-4.0	80	4	0	—	—	—
Belgrad	765	10.0	0.0	70	4	SW ₁	—	—	—
Sarajevo	767	12.0	-6.0	90	4	0	—	—	—
Vis	763	6.0	3.0	60	0	NW ₂	—	—	—
Split	764	15.0	4.0	50	0	NNE ₂	—	—	—
Kumbor	762	14.0	5.0	40	0	NNE ₂	—	—	—
Rab	766	12.0	5.0	80	0	0	—	—	—
Dubrovnik	762	16.0	7.0	30	0	NE ₂	—	—	—

Vremenska napoved: Pretežno oblačno, spremenljivo vreme. Najnižja temperatura na letališču je —3.8° C.

Koledar

Danes, sobota, 22. marca: Nikolaj Fl. Jutri, nedelja, 23. marca: 4. postna.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 20. ure do ponedeljka ob 8. ure zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Fran, Srbska ul. št. 7-I., telefon št. 36-41.

Proslava N. Stritofa. Ker je za predstavo »Carmen«, ki bo v petek, 28. t. m. v proslavo 25 letnega jubileja umetniškega dela N. Stritofa, ogromno zanimanje, prosimo občinstvo, da dvigne rezervirane vstopnice najkasneje do torka 25. t. m. opoldne. Po tem terminu se vstopnice ne bodo več rezervirale.

Pivcem piva! še malo potrpljenja. Novo črno unionsko pivo bo v najkrajšem času do-zorelo in dobro vležano ter pride v soboto dne 29. marca 1941 v promet.

Pomladansko razstavo LADE bodo slav-nostno odprli v nedeljo, dne 23. marca ob 11 v Jakopičevem paviljonu. Otvoritveni govor bo imel predsednik ljubljanske LADE, g. akad. slikar Ivan Vavpotič. Belgrajska LADA bo za-stopana z nad 50 deli, vseh razstavljenih umet-nin bo okoli 130. K obilni udeležbi vabi odbor.

Predavanje »O predlogih za novi ljudsko-šolski zakon« priredi Pedagoško društvo v Ljub-ljani. Govoril bo priznani naš šolnik g. prof. Gustav Šilih iz Maribora. Predavanje bo v predavalnici Mineraloškega inštituta na Uni-verzi, in sicer v ponedeljek, 24. t. m. ob 18 po-poldne. Vsi, ki se zanimajo za aktualen pro-blem našega ljudskega šolstva, vabljeno. Vstop-nine ni.

Darujte za starološki »Dom slepih«

zavod za odrasle slepe!

Čekovni račun št. 14.672 - »Dom slepih, Ljubljana

Trgovinsko-industrijska zbornica v Ljub-ljani obvešča, da je znižanje prijavljenih koli-čin petroleja posameznim tvrdkam izvedla sama Uprava državnih monopolov, ki v nobenem pri-meru ne dovoljuje povišanja količine, ki jo je že enkrat določila. Uprava državnih monopolov priporoča uporabo trihloretilena, ki more prav uspešno nadomestiti petrolej. Z ozirom na to naj se ne pošiljajo na zbornico nikake prijave za povečanje prvotno določene količine petro-leja.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Sobota, 22. marca: »Zaprta vrata«. Izven. zniza-ne cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 23. marca: »Sesto nadstropje«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Ponedeljek, 24. marca: Zaprti.

Torek, 25. marca: »Brez tretjega«. Red Torek.

Gostovanje Vike Podgorske in Hinka Nu-čiča, članov zagrebske Drame.

Opera. — Začetek ob 20.

Sobota, 22. marca: Faust, premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 23. marca: »Rusalka«. Gostovanje te-norista Josipa Gostiča, člana zagrebske Opere. Znižane cene od 30 din navzdol.

Ponedeljek, 24. marca: »Faust«. Izven.

Torek, 25. marca: »Traviata«. Gostovanje bel-grajske sopranistke Zlate Gjungenčeve.

Dramatik Prada je orisal v svoji igri »Za-prta vrata« prvi duševni konflikt mladeniča iz imovite italijanske hiše, ki zasluži, da ni sin očeta, čigar ime nosi. Duševna borba matere in njegovega pravega očeta, preden razkrijeta sinu resnico, izpolnjuje dejanje. Psihološko fi-no izdelani liki matere, sina, očeta in drugih oseb, so vrednost igre. Sodelovali bodo: Sari-čeva, Kralj, Tiran, Gregorin, Levartjeva, Pre-snetnik in Kaukler. Režiser: M. Skrbnjšek.

Ljubljanski grad dobiva drug, lepši obraz

V njem bodo raznovrstni muzeji, 100 kv. metrov velika restavracijska soba, domača pivnica in razgledišča; nova ureditev poslopja obeta eno najzanimivejših in najlepših estetskih rešitev, kar si jih je kdaj v podobnih primerih zamislil arhitekt - urbanist

Ljubljana, 22. marca.

Pred desetimi leti je univ. prof. Jože Plečnik predložil javnosti svoje grandiozne načrte za preureditev Ljubljanskega gradu v dostojanstveno slovensko Akropolo. — Šele pred nekaj tedni se je ta Plečnikov sen o slovenski Akropoli pričel uresničevati, ko je mestni tehnični urad s sodelovanjem podpirancev odbora za zimsko pomoč začel čediti razno navlako in pa ropotijo ter nesnago s prvotnega zidovja.

Po načrtih mojstra Plečnika je v glavnem že urejena okolica grajskega poslopja. Dobili smo nova sprehajališča in zidovje podrtih utrdb se je preoblikovalo v mogočen spomenik starih časov. Ob 50 letnici častnega meščanstva nekdanjega župana in sedanjega častnega doktorja Ivana Hribarja je že v vseh krogih dozorela in zmagala njegova ideja o preporodu Ljubljanskega gradu, in za svoj častni doktorat je prvobitni načrt preurejen nekdanjega sijaja Ljubljanskega gradu doživel začetek preureditve vsaj dela grajskega poslopja za tujsko prometne namene.

Tudi častni meščan Ivan Hribar je kot župan zasnoval v grajskem poslopiju muzej in njega preureditev v odlično reprezentativno kulturno stavbo. Po načrtih mojstra Plečnika smo se pa prepričali, da se iz gradu da narediti res praktično uporabno muzejsko poslopje. Predvsem bi na gradu dobili svoje prostore alpski muzej, etnografski muzej, tujsko prometni muzej, narodno obrambni muzej, zlasti pa muzej s spomeniki zgodovine ljubljanskega mesta.

Mestna občina ljubljanska je začela najprej preurejati severovzhodni trakt, ki je prizidan glavnemu grajskemu poslopiju kot utrdba s dvema polkrožnima stolpoma. To poslopje tvori ozko in majhno vhodno dvorišče do glavnega grajskega portala na zaprti veliko dvorišče.

Podrte so že razne drvarnice in shrambe, prav tako je pa izginilo tudi ozko majhno dvorišče na zunanji strani gradu, ki je bilo visoko obzidano. Sedaj že kopljejo temelje za nove arkade med prvimi in drugim stolpom, pripravljena je pa tudi že terasa na teh arkadah med obema stolpoma.

Zaradi ureditve vse grajske okolice je treba odstraniti barako za okrepčevalnico in javna stranišča. Prav v sedaj načeti trakt bodo namreč restavracijski prostori, stanovanje za najemnika restavracije in pa javna stranišča.

V široki gmoti grajskega poslopja je glavni vhod v Grajske planote deloval kot škrlat, ker vogalni stolp ni bil zvezan z glavnim poslopijem. Projektant je zvezal stolp z glavnim poslopijem ter ustvaril gradu monumentalni portal. Portal bo krasil ljubljanski grb, nad njim bosta pa ustanovitelja Emone Jazon in Medoja pripovedovala o večstoletni starosti ljubljanskega mesta, ki sega tja v mitološko dobo.

Takoj za portalom bo vhod v polkrožno prtilično klet, kjer bo pivnica kar ob vinskih

sodih, opremljena s težkimi klopki ob stenah in močnimi mizami. Skozi zamrežena majhna okna bo prihajalo le malo svetlobe in pivnico, zato jo bodo pa razsvetljevali v slikovit lestene združeni z majhne ljubljanske grba. Glavni okras kletne pivnice bodo pa lesene polžalke ali po polževo zavite lesene, z bogato balustrado ograjene stopnice v I. nadstropje. Tu bo glavna restavracijska soba, velika 100 kvadratnih metrov. Četvero vrat vodi na majhne ozke balkone z najlepšim razgledom na mesto in okolico. — Dvorana bo imela lesen strop in lambrtijo, nad njo pa venec, slikan na presno s prizori iz zgodovine gradu in mesta. Iz te dvorane vodijo vrata v majhno sobo nad glavnim grajskim portalom, od koder bo na eno stran skozi okno razgled na grajske nasade in Barje, na notranjo stran pa na restavracijsko teraso in na arkade pod njo. Široka bo ta soba 4 metre in 10 metrov dolga, vendar pa kot posebna soba prav intimna in domača. Vsa soba bo obložena z lesom.

Sesta vrata pa restavracijsko razgledno dvorano vežejo s 23 m dolgo in 3,50 m široko razgledno teraso. Na drugi strani terase so kamnite polževe stopnice spet navzdol pod arkade, v stolpu poleg stopnic je pa stanovanje za najemnika z vsemi pritliklinami.

Arkade pod teraso bodo iz surove obdelane podpeškega kamna ter obokane z opeko. Od vhoda v restavracijsko pivnico bo pod arkadami predprostor za restavracijsko garderobo in stranišča, dalje pa restavracijska kuhinja in shramba. Odrpne arkade bodo nudile dosti prostora za razstavo raznih spomenikov ljubljanske zgodovine. Na drugi strani arkad pod najemnikovim stanovanjem so pa v pritličju javna stranišča. Vse dvorišče bo seveda tlakovano, in sicer s pisanim ornamentalnimi tlakom iz grafitnih in porfirnih kock.

Zunanost gradu bo torej samo očejena in prvotno zidovje izluščeno iz raznih prizidkov ter trhlj tramov in desk. Malenkostne spremembe na zunanji strani pomenijo samo obogatitev z balkoni namesto sedanjih majhnih oken, seveda pa na drugem stolpu ostanejo dosedanje »erkerji« nespomenjeni.

Popolnoma na tihem je storjen prvi korak k preurejenju stare slave Ljubljanskega gradu, sicer s skromnim začetkom, vendar pa z najpotrebnejšimi prostori za dostojen sprejem domačin in tujih gostov. Upajmo, da te najpotrebnejše preureditve gradu pomenijo zanesljiv in trden korak na poti k veličastni slovenski Akropoli.

Solskim kuhinjam je treba dati vso podporo

Slov. Konjice, 28. marca.

Z ministrsko uredbo so bile ustanovljene številne šolske kuhinje s ciljem, nuditi naši mladini, ki trpi doma pomanjkanje, zdravo in tečno hrano. Marsikje so se ustanovile ter so revni otroci prejeli za malenkostno odškodnino ali pa celo zastoj, če številna kosila in popili že dokaj litrov mleka. Kjer pa šolskih kuhinj preko zime ni bilo, se ni mogel pouk popolnoma v redu vršiti, ker so lačni otroci pogostokrat ostajali doma.

Nemalo težav pa je za skoro vse šolske kuhinje nastalo z uvedbo krušnih nakaznic. Določilo o šolskih kuhinjah namreč pravi, da morajo te poslovati za odrezki nakaznic, torej kakor sleherni pek pri izdajanju kruha. Če si torej hoče kuhinja za mladino nabaviti moko, zdrob, makarone, kruh in ostale racionirane

predmete, mora dobiti karte, ki so jih njihovi starši prejeli zato, ker jih muči pomanjkanje živeža.

Omenjeno pravilo o poslovanju šolskih kuhinj je pravno sicer pravilno, v praksi pa neizvedljivo, smislu obstoja šolskih kuhinj nasprotno in neizvedljivo. Po našem mnenju in zamisli naredbodajalca je šolska kuhinja dobrodela, socialna ustanova, ne pa gostinski obrat, ki ji je namen ohraniti zdravo mladino v najnevarnejšem letnem času.

Umevno bi torej bilo, da se za prihodnjo zimo ta uredba spremeni in od strani »Prevođa« nudi največja podpora z vsemi vrstami živeža.

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

K R I Ž A N K A

Vodravno: 1. Gorenjska reka — Vzklik — Del rečnega korita — Prebivalci mehiškega pravarca — manjkajoči člani odgovarjajo v abecedi številkam 13 in 19 — Vojni trup — Mesto v istoimenski nizozemski koloniji — Nebesa — Pozna, razume.

2. Nepriljetna novost v vojni dobi — Del pohištva — Namisljen prazen — Staroroničanski bog sonca — Stran neba (tukaj).

3. Bolgijski kolesarski prvak — Skupina — znanka ortopedičnih izdelkov — Mesto v Cirenajki — Ruška reka.

4. Grški otok, rojstni kraj pok. predsednika Metaxasa — Mesto v Tripolitani — piln (tukaj) — Mesto in pokrajina v Cirenajki — Pogonik — Vrsto osov — Grška črka.

5. Gozdna žival — Zastave slov. pisatelja — Angl. otok v Sredozemlju, dnevnici cilj italijanskih napadov — Veznik — Egiptovski božanstvo — Vergilov ep — Pevska nota — Vprašalnica.

6. Rimski cesar — Besedno naslonilo, ki pomeni davno, staro — Mesto v istoimenskem zalivu v Sev. Afriki — želja vsakega kulturnega naroda — aritmetična kratka — Pristaniško mesto v francoskem Maroku — Mesto in trdnjava v pokrajini Marmarika.

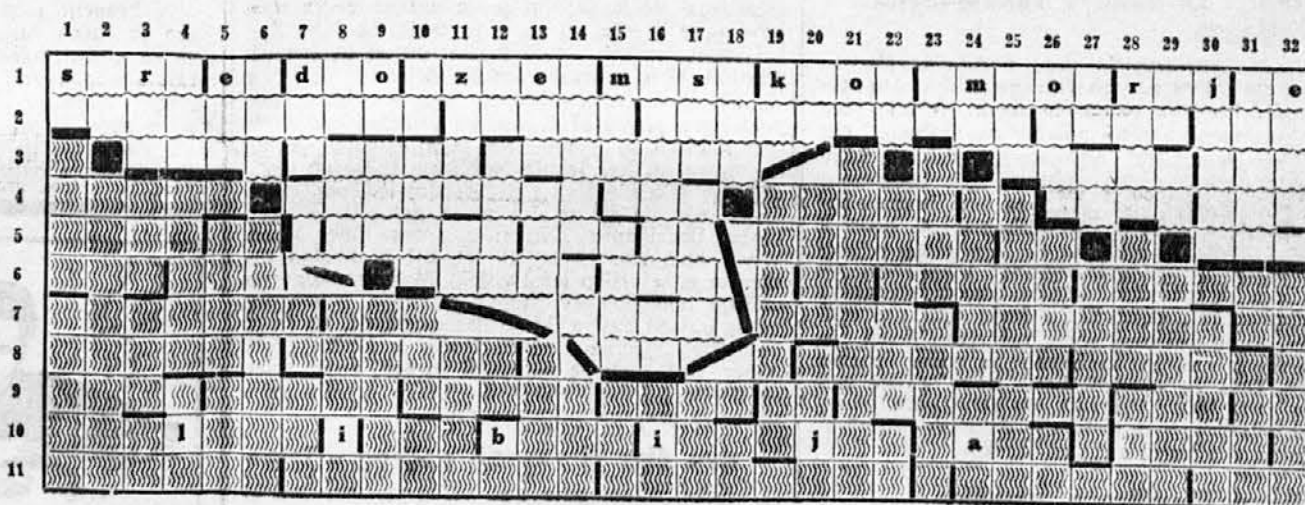
7. Otok v Egejskem morju — stvar, ki jo dobim ali dam zastoj — Kožni izrastek — Mesto pri Kairu, kjer so piramide — Mesto v Eritreji — pravi, reče.

8. Mesto v Italiji — Guverner franc. Maroka — Nikanica — Mesto v Indiji, ob Gangesu — Mesto v Južni Albaniji.

9. Vhod (erbohrv.) — Zaporedje — Dan v tednu — Teorija — Oblika pom. glagola — Mesto na Siciliji, med Palermo in Girgenti — Kratice jugoslov. polit. koalicije — Konček koprine.

10. Razjedalna snov — Sleherni, brez izjeme — Priseljeni prebivalci v Južni Afriki — Prebivalci britske imperije — Nemški skladatelj — Mesto in grad, kjer so zaprti bivši franc. politiki.

11. Glavno mesto v Eritreji — Morski preliv v Severnem morju — Letoviški kraj na Siciliji, južno od

Messine — Pristan. mesto v Palestini — Osebn. zaimsek. Načrtje: 1. Povratno osebn. zaimsek — kos papirja — Znamka nem. letal strogolavec — 2. Osebn. zaimsek — Glavno mesto istoimenske severnoafriške pokrajine. — 3. Nemsko ime za Rim — Član staroslovn. naroda — Malit (lat.) Črki, ki v abecedi odgovarjata številkam 19 in 14. — 4. Oče — Letoviški otok pri Napoli — hudobna. — 5. Trile enaki samoglasnik — Goravje v Južni Aziji — sova uharica. — 6. Kratice nekdanj. vseslovenske jugoslov. politične stranke — Šef italijanskega generalnega štaba med svetovno vojno. — 7. Kratica utezne enote — Aritmetična kratka — Veznik — Prebivalec nemške pokrajine — 8. Na razpoložanju (krat.) — Glavno mesto imperija, ki se bori za svoj življenjski prostor — Rahel stik. — 9. Črki, ki v abecedi odgovarjata številkam 16 in 22 — Pelstila izven Evrope — Južna rastlina — 10. Vzklik — Bitje žile — Član slovenskega naroda — Začetnik slovenskega pesnika. — 11. Češki pozdrav — Osebn. zaimsek — Jezero v Severni Ameriki. — 12. Osebn. zaimsek — Nemška reka — Povratno osebn. zaimsek — Kratica za člana televizijske organizacije. — 13. Prva ženska — Priljubljen tuje lastine — Mesto v Abesiniji. — 14. Prizorišče najhujših letalskih bojev v sedanj. vojni — Prvi dve črki — Del imena angleške letala.

nosilke — 15. Steviljen — Nelovzetan — Staroimniski cesar. — 16. Otokje severno od Sicilije — Vprašalnica — Cesta (lat.). — 17. More, dovoljeno mu je — Judovski žensko ime — Osebn. ali kazalni zaimsek srednjega spola. — 18. Kača — Kratica akad. naslova. — 19. Kratica utezne enote — Važno pristanišče v Cirenajki. — 20. Vprašalnica — Južno ameriško goravje — Borbe. — 21. Osebn. zaimsek — Nadut, ošaben. — 22. Egiptovski božanstvo — Mesto v Cirenajki — Trgov. kratka, pomeni približno, okrog. — 23. Plovska merna — Znanost — Glasbilo. — 24. Oblika osebnega zaimka — Mesto na Kočevskem — Gozdna rastlina. — 25. Nemška poročevalska agencija (obrnjeno) — Kraj južno od Bengazije. — 26. Kostlo — Grška sveta gora — Vprašalnica — 27. Označka za kem. vrsto — Grška črka — Mesto na Gorškem. — 28. Stopnja, položaj (tukaj) — Klje žejnih — Otok v Jadranskem morju. — 29. Stara oblika vprašalnice — Domača poročevalska agencija (krat.) — Prva in največja trdnjava v Cirenajki. — 30. Padla po junaškem odporu dne 6. januarja. — 31. Nepriljetnega okusa, razjedalec — Brž, hitro. — 32. Seštevila — Del telosa — Svojejavlost. — 33. Ognjenik na Siciliji, pod katerim imajo Nemci letalska oporišča — Slavni filmski režiser ameriške Warner Bros. družbe.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOV SLUŽBI

»To pot je stvar pristna. Morda bo preteklo komaj še tri, štiri mesece, pa se bomo sporazumeli s Hitlerjem. Saj ni treba vsega popustiti, toda tudi ni potrebno, da bi pri svojem delu kaj pritiskali. V tem guilem trupu Francije z njeno ljudsko fronto ne moremo ničesar dobiti! Dajte nekaj vaših v Nemčiji na led. Prihranite jih. Premestite jih v druge države. Imejte jih na vaji. Pripravljajte pa se tudi na popoln preobrat v politiki.«

In da bi razpršil še sleherni možni dvom, je pomenljivo dodal:

»To je odslej smer Političnega odbora.«

Politični odbor je tedaj bil že postal ime za Stalina. Vsakdo v Rusiji je vedel, da je sklep Političnega odbora končen in veljaven, kakor zapoved generala na bojišču.

Slucki je nadaljeval:

»Stvari so se razvile tako daleč, da vam lahko Stalinov osebni namen ponovim z njegovimi lastnimi besedami. Pred kratkim je dejal Ježovu: Prav v bližnji bodočnosti bomo sklenili z Nemčijo sporazum.«

Bilo je torej odveč izgubljati še besedo o tej stvari. Po trenutku molka sem se povrnil na Sluckega nenavadno zahtevo zaradi dveh mojih ljudi z Nemčije. Vprašal sem:

»Kaj zlodja nameravate? Fantje, ali se sploh zavedate, kaj počnete?«

Slucki je rekel:

»Seveda vemo, toda to tukaj ni nobena navadna stvar. Gre za zadevo tako ogromnega pomena, da sem moral pustiti vse svoje delo, se pripeljati sem in stvar izvesti.«

Moji agenti torej niso bili določeni za Španijo, kakor sem menil dozdaj. Očitno so jih potrebovali za kako obupno delo v Franciji. Pa vendar sem še naprej ugovarjal, da bi jih prevzel GPU, in Slucki je končno rekel:

»Če že hočete za vsako ceno vedeti: zapoved prihaja od Ježova samega. Imeti moramo dva moža, ki znata prav resnično igrati vlogo nemških častnikov. In potrebujemo ju takoj. To naročilo je tako važno, da vse drugo odpada.«

Povedal sem mu, da sem poslal v Nemčijo po dva svojih najboljših agentov in da bi utegnili zdaj zdaj priti v Pariz. Potem sva se pogovarjala o drugih rečeh do zore.

Cez nekaj dni sem se vrnil na svoje mesto v Haagu, da bi svojo organizacijo, ki je delala v Nemčiji, prilagodil novi politiki.

Januarja 1937 je svet pretresel nov val »priznanj«. V Moskvi se je začel drugi veliki veleizdajniški proces. Na jetniški klopi je sedel svetovni sovjetski voditelj, ki ga je državno pravdnštvo imenovalo »trockistično središče«. Mož za možem je priznaval, da je spletal obsežno zaroto, pri kateri je vohunstvo za Nemčijo bilo samo del.

Jaz sem tedaj imel posla s tem, da sem demobiliziral obsežno oddelke naše vohunske službe v Nemčiji. V moskovskih listih so dan za dnem izhajala poročila o sodnih razpravah.

Sedel sem z ženo in otrokom v stanovanju ter sem ravno prebiral izpovedi pri 24. januarja zjutraj, ko mi je oko obstalo na vrsti iz Radekovega skrivnega priznanja, katero so pred sodnijo navajali. Radek je povedal, da je general Putna, do pred kratkim sovjetski vojaški odposlanec v Angliji, zdaj pa že več mesecev jetnik GPU, prišel k njemu s prošnjo Tuhačevskega.

Ko je državni pravdnik Višinski prebral ta stavek iz skrivnega priznanja, je zaslišal še Radeka. Spraševal ga je, kakor je zapisano v naslednjem:

Višinski: »Rad bi vedel, v kakšni zvezi omenjate ime Tuhačevskega?«

Radek: »Tuhačevskemu je vlada zaupala nalogo, za katero ni mogel najti potrebnega gradiva... Tuhačevski ni slutil niti o Putno-

vem delu, niti o mojih lastnih zločinških dejanjih...«

Višinski: »K vam je torej prišel Putna, ki ga je poslal Tuhačevski v uradni zadevah, katere niso imele prav nikakršne zveze z vašimi lastnimi zadevami, ker Tuhačevski s tem sploh ni imel nič posla?«

Radek: »Tuhačevski ni nikdar imel s tem niti najmanjšega posla.«

Višinski: »Če vas prav razumem, je Putna bil v zvezi s članji vaše podzemeljske trockistične organizacije in ste Tuhačevskega omenili samo z ozirom na dejstvo, da je Putna prišel v uradni zadevah na zapoved Tuhačevskega?«

Radek: »Tako je. Dalje izjavljam, da nisem imel s Tuhačevskim nobenih odnošajev v zvezi s protirevolucionarnimi dejanji in da jih tudi nisem mogel imeti, ker sem vedel, da je stališče Tuhačevskega do stranke in do vlade stališče docela vdanega moža.«

Ko sem to bral, sem bil tako presenečen, da me je žena vprašala, kaj se je zgodilo. Dal sem ji list ter rekel:

»Tuhačevski je ob glavo.«

Prebrala je poročilo, pa je ostala mirna. Rekla je:

»Pa saj je Radek spet in spet izgovoril Tuhačevskega od vsake zveze z zaroto.«

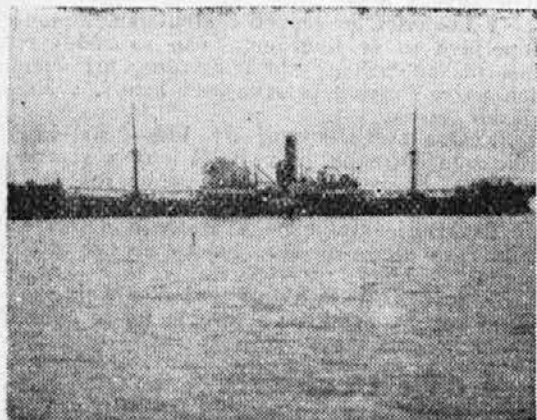
Odvrnil sem ji:

»Prav. Toda ali je Tuhačevskemu treba, da ga Radek izgovarja? Ali bi samo za trenutek verjela, da bi Radek po lastnem nagibu tvegala, da bi vlekel Tuhačevskega ime v to zadevo. Ne. Višinski je Radeku položil ime Tuhačevskega na usta. In Stalin je Višinskemu to naročil. Ali ne razumeš, da Radek govori za Višinskega in Višinski za Stalina? Povem ti, Tuhačevski je doigral.«

V tej kratki medigri sta Radek in Višinski ime Tuhačevskega izgovorila enajstkrat. Za vse, ki jim je znan postopek GPU, je to moglo imeti samo en pomen. Zdelo se mi je, kakor da sta Stalin in Ježov skovala železen obroč okoli Tuhačevskega in morda tudi okoli drugih aktivnih generalov v vrhovnem poveljstvu. Zame je držalo, da so sklenjene že vse skrivne priprave in da so zdaj že začenjali z napadi zoper te moze javnosti.

Ljubljana, ki je bil sam priča, pripoveduje:

Kako se je na Atlantiku potopil naš »Orao«

Potopljeni naš parnik »Orao«.

V veselem razpoloženju smo zapustili pristanišče Bahia Blanca — Ingenero Wite. Nihče med nami ni mogel slutiti, kakšne težave in nevarnosti nas čakajo na potovanju v Evropo. Izredno dobro smo bili razpoloženi, ko je naš ponosni »Orao«, vreden svojega imena, zaplul proti neskončnemu Oceanu. Toda že ob začetku našega potovanja smo v bližini braziljske obale doživeli prve neprijetnosti. Sicer ni bilo nič hudega, imeli smo namreč hud »fortunal«, pri nas bi to pomenilo hud vihar, ki je trajal več dni in nam povzročil občutno škodo. Morali smo začasno prekiniti naše potovanje. Nekaj dni pozneje, zgodaj zjutraj smo dospeli, na naše splošno zadovoljstvo v Rio de Janeiro. Tu sem imel priložnost poslušati opero »Rigoletto«, v kateri je gostovala naša slavna rojakinja ga. Zinka Kunčeva.

Pisana družba

S težkim srcem smo po enem mesecu zapustili to prekrasno mesto. Gledali smo nazaj na obalo, odkoder so nam brhke Braziljance mahale z belimi robci v pozdrav. Bilo mi je nekam čudno pri srcu. Nenavaden molk tovariš, kar je bilo nekaj nenavadnega v drugače tako veseli »družini«, mi je zbuja težke misli na bližnjo bodočnost. Morda smo vsi zadnjikrat gledali to zeleno obalo in vrvenje na njej.

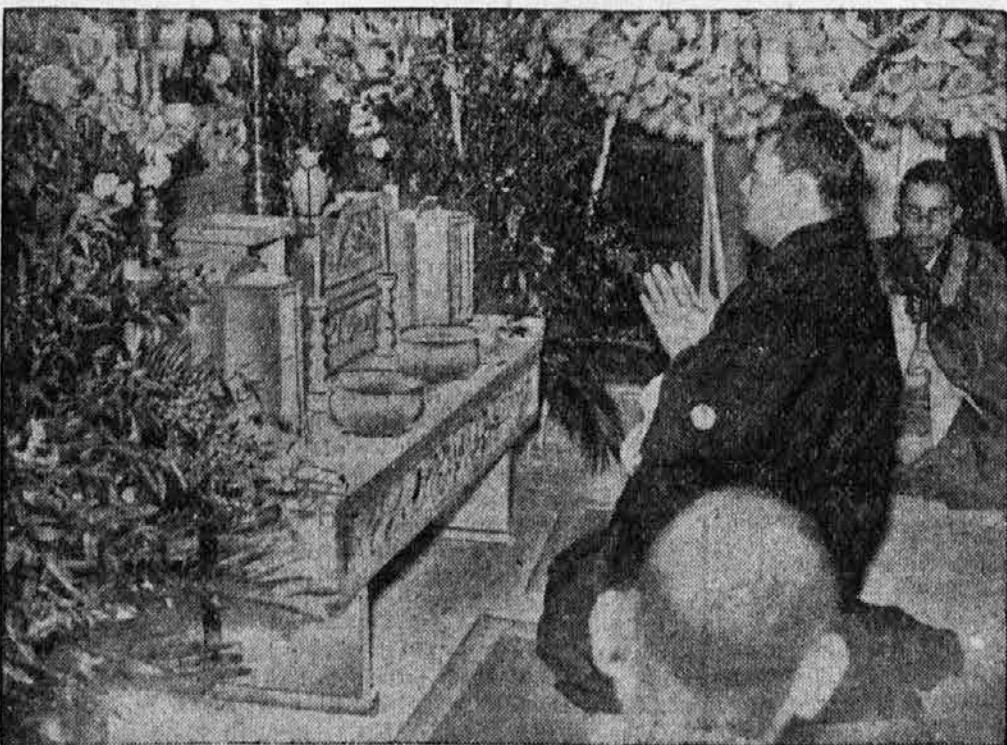
Spet smo bili na morju, družina najrazličnejših članov, od rdečepoltega južnoameriškega Indijanca do belega Finca s severa. Morda smo vprav zaradi teh različnih tipov in značajev bili med vožnjo tako dobre volje. Pa saj nismo bili prvič na takšni pustolovščini. Marsikomu iz te pisane družbe se je že večkrat »izmaknila barka izpod nog«. Rekord je imel v tem vsekakor tretji častnik-strojničnik, Estonec, ki se je že štirikrat proti svoji volji moral kopati v »veliki luži«.

Načrti za obnovo razdejanega Amiens

Nemški poročevalski urad poroča iz Pariza: Izdelani so načrti za ponovno dograditev Amiens v severni Franciji. Kakor je znano, je bilo med vojno to mesto skoraj popolnoma uničeno. Od 30.000 hiš jih je 12.000 popolnoma porušeni, 8.000 pa hudo poškodovanih. Namesto njih bodo zdaj zgradili čisto nove hiše. Načrti za novi Amiens določa zgraditev sodobno urejenih hiš, ki bodo v skladu z značajem tega mesta in z njegovo preteklostjo. V mestu bodo zgradili vseučilišče, visoko šolo za medicino, kemični zavod, gledališča in nekaj cerkva, obnovili pa bodo tudi vse spomenike, ki so bili med vojno razdejani. Poleg poslopij imajo v načrtu tudi parke in veliko športno igrišče. Dela za obnovo mesta bodo trajala približno štiri leta. Pri njih bo zaposlenih okrog 30.000 delavcev. V ta namen je določena proračunska vsota v višini 2 milijard frankov.

Nove številke o nemški ustrežljivosti

Nemški poročevalski urad pravi: Francoski list »Oeuvre« navaja, da so iz Nemčije do zdaj poslali v Francijo okoli 25.000 ton železa in jekla ter 20.000 ton težkega olja. Piše tudi, da Nemčija mesečno pošilja v Francijo 150.000 ton premoga. V Francijo so iz Nemčije poslali okoli 100.000 ton krompirja. Poleg tega pošiljajo nameravajo poslati še 450.000 ton krompirja, od katerega bo šel del v nezasedeno Francijo. Nemške vojaške oblasti so dalje dovolile odpeljati v Francijo 125.000 ton raznega drugega blaga. Na koncu tega članka stoji, da so te količine v Francijo poslanih stvari dovolj velik dokaz ustrežljivosti nemških oblasti do francoskega prebivalstva in so obenem odgovor na tujo propagando.

Sloviti japonski rokoborec Futabayama pri molitvi za svoje tovariše-športnike, ki so padli na kitajskih bojiščih.

Usodni 12. oktober...

Dnevi so hitro minevali. Edenindvajset dni je že preteklo, odkar smo zadnjikrat videli zemljo. Vedno bolj se je bližala naša druga postojanka, tudi zaloga premoga se je že znatno skrčila. Toda po nekaj dneh je prišel 12. okt., ki mi bo gotovo ostal do smrti v spominu, saj je bil to najhujši dan v mojem življenju. Bilo je točno ob 15.30 po srednje evropskem času, ko smo v daljavi opazili črno »pošast« zavito v gost dim. Ta pogled je zadostoval. Vedeli smo, kaj čaka našega »Orla«. Bili smo tedaj približno 36 stop. sev. širine in 6 stop. zah. dolžine. Na ladji je bilo poleg 32 mož posadke še nekoliko članov tuje vojne mornarice, kateri so se prejšnji dan ukrcali zaradi nadzorstva. Bili smo torej v nič kaj prijetnem položaju. »Orao« je še vedno plul. Ni hotel slišati neprijetnega sikanja topovskih krogel v bližini. Zdelo se je, kakor da celo morje pričakuje nekaj nenavadnega. Potuhnjeno je čakala njegova globina na nove žrtve.

Po eni uri igre mačke z mišjo

se je podmornica približevala vse bližje in bližje. »Orao« je plul samo še s hitrostjo 8 milj. Vedeli smo, da ni pomoči! Pluli smo dalje. Zopet tisti neprijetni zvok — že četrtoč, — vendar smo bili še vsi na svojih mestih. Zopet strel. »Orao« zaleti! Ladijski zvonec je udarjal svojo tužno melodijo. Stroj se je ustavil. Zasliši se poveljnikov ukaz: »Vsi v rešilne čolne! Skočim na svoje mesto, kjer so spuščali čoln št. 1. Že je bil v morju, ko ga močan val prevrne. Še vidim mornarja, ki je bil v njem, kako so ga odnesli valovi. Ni bilo več časa, hitro sem skočil do mesta, kjer je bil čoln št. 3. Bil je na isti strani kot podmornica. Komandant je še vedno stal na svojem mestu, kajti ladjo sme zapustiti zadnji. Ujamem se na vrh za spuščanje. Bil sem že ranjen na roki. Zopet strel! Po zvoku se mi je zdelo, da mi leti krogla naravnost v glavo. Že sem si mislil: »Zbogom, beli svet!« No, hvala Bogu, glava mi je ostala cela. Gledam, kje je čoln? Mornarju v njem je odnesla granata pol glave. Ležal je ves krvav na dnu.

»Drži se, Janez!«

Skočil sem v morje in sam ne vem, kako sem se nenavadno znašel tako daleč proč od čolna in ladje. Nisem bil sam, pet nas je bilo. Ne morem povedati, kakšni občutki so tedaj prevzeli. Kličem prijatelja, Janka Komana, tudi Ljubljana, ki se je že rešil v svoj čoln. »Ze grem,« se glasi odgovor. »Drži se, Janez!« Na srečo sem imel rešilni pas in se mi ni bilo treba posebno mučiti. Kmalu je bil čoln pri meni, nakar so me srečno potegnili vanj. Hvaličen sem stisnil roko pogumnemu kap. Komanu, saj me je rešil strašne smrti v hladnih globinah.

»Zakaj ste me rešili!«

Vozili smo takoj proti drugim tovarišem, ki so bili še vedno v vodi. Izvlekli smo našega najstarejšega mornarja; bil je že nezavesten in njegove prve besede, ko se je prebudil, so bile: Zakaj ste me rešili! Rekel je star 60 let in ima za seboj že 45 let mornarskega življenja.

Ze se hočemo oddaljiti, kajti krogle so neprenehoma sikale okoli nas, ko nenadno zaslišimo spet klicanje na pomoč. Po nekaj minutah je bil tudi ta rešen. Ker je bilo streljanje še vedno močno, smo začeli veslati proti ostalim čolnom. Ugotovili smo, da ste se dva moža potopila in sicer kurjač Braziljanec Oliveri in sobar Finec Harri Westerland, star komaj 19 let. Bil je smrtno ranjen in je še vedno ležal v čolu. Morali smo ga po običaju pomorščakov zagnati v morje. Nemogoče mi je opisati čustva, ki so nas navdajale, ko se je potapljalo njegovo mlado truplo v hladni grob. Nihče med nami se ni mogel držati, vroče solze so drsele po zagorelih licih. Težko je bilo naše slovo od dragega prijatelja Finca.

Črn dim je zagnil našega »Orla«

Nekaj minut nato smo videli podmornico, ki se je še bolj približala ladji in z majhne daljave pognala vanjo torpeda, naravnost v sredo. Gost črn dim je zagnil našega »Orla« in zdelo se nam je, kakor da smo v bližini ognjenika. To je bil zadnji udarec.

Veslali smo dalje. Na obzorju smo opazili dim, razveselili smo se, prišlo pa je spet razočaranje. Zdelo se je, da so junaški reševalci pobrali šila in kopita, da bi odnesli zdravo kožo. Nas se jim pač ni bilo treba bati.

Bojne ladje — rešiteljice

Sonce se je že pomaknilo proti zahodu, ko smo spet zagledali dim, znamenje rešitve. Kmalu smo v polmrazu zagledali pred seboj obrise vojnih ladij. Nekoliko pozneje smo bili že vsi na eni od njih. Tu so nas sprejeli zelo prijazno in ker

smo bili po večini vsi nekoliko ranjeni, so nam nudili prvo pomoč. Po nekaj časih whisky smo se že kar dobro počutili, ko pa so nas še za silo oblekli v suho obleko, smo postali že kar domači. Prijazni poveljnik je nam častnikom odstopil celo svojo kabino.

Čudni ovinki iz Gibraltarja v domovino

Po tridnevni vožnji smo končno vendar pristeli v Gibraltaru, kjer nas je nekaj moralo zaradi vnetja ran v bolnišnico. Tu smo ostali samo nekaj dni. Ker so se od tam ljudje morali izseliti, smo se podali tudi mi na jugoslovanski parnik »Ante Matković«, ki je bil tam zasidran. Na našo največjo nesrečo pa ta parnik ni potoval v domovino, ampak je 3. decembra krenil proti Španiji v Algeciras. Ker smo pri nesreči našega »Orla« izgubili tudi vse svoje osebne listine, nismo mogli odpotovati čez Španijo, ampak smo morali nazaj v Gibraltaru. Tu smo skoraj vsak dan slišali streljanje protiletalskih baterij. K sreči smo vedno odnesli zdravo kožo, kakor koli so priletela tuja letala in metala bombe. Tako smo v tujini praznovali božič. V začetku januarja smo stopili na ladjo, da se odpeljemo v Lizbono. Po nekaj dneh smo pristali tam. Tako se je naše potovanje po več kot 4 mesečnem čakanju vendarle srečno končalo.

Ko smo se dobro odpočili, smo se 4. marca 1941 odpeljali z letalom s Portugalske v Madrid,

od tu pa v Barcelono—Marsaille—Lyon do Stuttgarta. Oblasti so nas tu prijazno sprejele. Celo pogostili so nas. Potem pa smo se spet odpeljali proti Monakovem, kjer smo prenočili, naslednji dan pa veselo nadaljevali svojo dolgo pot z brzovlakom v domovino. Skoro neverjetno se mi je zdelo, ko sem stopil z ljubljanskega kolodvora, da sem mogel odnesti iz nešteti nevarnosti res čisto celo kožo.

Častniki z »Orla«.

Uvedba naglega sodišča v Holandiji Nova uredba določa enak postopek, kakor velja v Nemčiji

Nemški komisar za zasedene holandske pokrajine je izdal uredbu, po kateri se sme po upravni poti proglasiti preki sod v vsej državi ali v posameznih pokrajinah, če to zahteva javni red in varnost. V takšnem primeru nemški komisar tiste pokrajine, v kateri se po upravni poti proglasi preki sod, imenuje posebnega pooblaščenca, ki mu je podrejena vsa javna uprava in

ki zaradi izvedbe svoje naloge izdaja pravne predpise. Pred naglo sodišče pridejo vse osebe, ki hote sodelujejo pri dejanjih, ki ogrožajo javni red in varnost, ter tiste osebe, ki se hote ne pokoravajo določbam nemškega komisarja. Nemško vrhovno sodišče kot naglo sodišče izreka sodbe po predpisih, ki veljajo v Nemčiji o postopku na glavih sodišč.

Lov na wolfram na Portugalskem

Na Portugalskem se je začelo mrzlično iskanje rude wolfram, katero so odkrili v severnih in srednjih delih Portugalske, kajti ta ruda ima izredno visoko ceno. Na stotine kmetov je zapustilo polja in začelo iskati to rudnino. Več rudnih polj je morala zasesti republikanska garda, da bi preprečila naval velikega števila otrok in žensk, ki prihajajo z raznim orodjem in vrečami, da bi zbiralce to rudo. Mnogo ljudi so celo zaprli, da bi preprečili uničenje posejanih polj.

V Franciji bodo skrajšali tudi filme

V Franciji zdaj varčujejo, kolikor le morejo. Tako so začeli varčevati tudi pri filmu, in zbornica za kinematografsko industrijo je sklenila, da od 1. aprila naprej v nezasedenem delu Francije ne bodo smeli pri snemanju uporabiti več kakor 4300 metrov filma. Film, ki ga bodo predvajali med predstavo, pa ne bo smel biti daljši kakor 1800 metrov, a daljši film bo treba imeti posebno

dovoljenje. Po 27. avgustu pa bo še huje. Od 4300 metrov bodo skrčili na 3800 metrov in predvajani film ne bo smel biti daljši kakor 1300 metrov. To ni prvi april, ampak res. Če bi bili Francozi prej bolj pametni, bi jim ne bilo treba imeti takih in podobnih omejitev.

Bolgarska gospodarska politika na novi poti

Bolgarski kmetijski minister Kušev je v razgovoru s časnikarji povedal, kakor pravi dopisnik nemškega poročevalskega urada, da se bo letos površina s hmeljem zasejane zemlje povečala na 70.000 ha, dočim se bo s sladkorno peso zasejana površina povečala od 13 na 20.000 ha. 7.000 ha zemlje bodo posejali z lanom. Glede proizvodnje mleka in reje prašičev je minister rekel, da bo bolgarska vlada s svojo gospodarsko politiko zagotovila potrebne količine in da bodo cene določene. Tudi izvoz vseh pridelkov in izdelkov bodo uredili.

Gertrude Gelbin:

MLADI EDISON

Resnična filmska povest o mladosti velikega izumitelja

Ob robu čakališča je stal železniški stroj, pripravljen za odhod. Sprevodnik je preskušal piščalko na stroju. Piščal se je oglašala z ostrim in glasnim žvižgom.

Tom je pogledal stroj, slišal žvižge, pa se je že pognal proti lokomotivi in začel klicati sprevodnika:

»Gospod Miller, jaz bi mogel ustaviti vlak iz Frazerja... Vlak št. 7, ki zdaj drvi proti reki, kjer je področje most...«

Sprevodnik ga je nejevolno, skoraj posmehljivo pogledal, toda ko je videl fantov prepričani pogled, ni dejal nič, niti z rameni ni utegnil skomigniti.

Tom mu je že prigovarjala dalje:

»Ustavil bom vlak, samo če me pustite na stroju. Z vašo piščalko tam gori bom sporočil, kaj se je zgodilo.«

Se preden je presenečeni vlakovodja mogel reči da ali ne, je bil že Tom na stroju in je potoval za vzvod, ki je odpiral in zapiral piščalko. Dajala je zdaj daljše, zdaj krajše glasove v enakomernih razmakih.

Mc Carney je v pisarni zaostрил ušesa.

Nekaj časa je poslušal, potem je ves začuden zavpil:

»To so Morsejeva brzojavna znamenja!«

Planil je pokoncu, odrinil ljudi, ki so se gnetli okoli njega ter zdrvel do lokomotive, ki je pisalka kakor za stavo. Navdušeno je začel vpiti Tomu:

»Tom, to se bo morda posrečilo. Kar naprej!«

Sprevodnik pa ni sodil tako. Ugovarjal je:

»Kdo pa bo v onem vlaku razumel brzojavne črke. In še s piščalko. Kdo bo prišel na to, da piska sporočilo!«

Tom mu je zavpil:

»Tannie se vozi z vlakom št. 7. Moja sestra! Ona razume znamenja. Zna brzojaviti. Imava tudi posebno, dogovorjeno pisavo s temi črkami. Res, to sva se dostikrat igrala doma... Imela sva svoj brzojav... Cisto pravi brzojav...«

Sprevodnik ga je še vedno nejevolno gledal in majal z glavjo. Tom je vse bolj silil vanj, saj je bil vsak trenutek tako dragocen... In v onem vlaku, ki je zdaj drvel proti reki, se je vendar vozila Tannie, njegova ljuba Tannie. Začel je spet vpiti:

»Prosim vas, gospod Mc Carney, pustite mi vsaj, da bom poskusil! Skodilo ne bo, naj me slišijo ali ne. Saj gre vendar za toliko ljudi... Moramo poskusiti.«

Mc Carney se je prebrbriko zavedal, za kaj gre in je dejal: »Prav imaš, Tom To je naše poslednje upanje. Storit mora vse, kar moremo, tudi kaj takega, kar se komu morda zdi nerazumljivo ali celo neumno...«

Obrnil se je k vlakovodju in velel:

»Miller, peljite do reke. Zentite, kar se da in glejte, da pridete čim prej do tja. Tom bo brzojavil s piščalko. Jaz ne smem s postaje.«

Strojvodja je zdaj brez besede potegnil za vzvod, lokomotiva je zasopihala in se zganila. Mc Carney je vpil:

»Vso srečo, Tom! Ti si naše zadnje upanje!«

Stroj je zdrvel s postaje. Spremljali so ga prestrašeni pogledi stotine ljudi, ki so trepetali za usodo onih, ki so se vozili prav ta trenutek v smrt...

Daleč z druge strani je drvel vlak št. 7. Onal se je po tirih skozi gosti gozd. Nihče na njem ni slutil, da je most na progi podrt.

Vozovi so bili natlačeni potnikov. Bill Edison in Tannie sta sedela drug poleg drugega. Deklece je naslonilo glavo na ramo starejšemu bratu in napol dremalo. Zato ni slišalo dosti tistega, kar je žuborelo okoli njega, zganilo se je samo, kadar je v vlak udaril kak tuj glas: svštenje veje, ki je oplazila okno, ropot kratkega predora, žvižg stroja.

Nenadno je Tannie skočila pokoncu. Slišala je že nekaj časa žvižge, ki so se ponavljali v čudnih, znanih presledkih. To ni bilo žvižganje njihovega vlaka, prihajalo je nasproti. Zdal je bilo močnejše, zdaj šibkejše, kakor ga je pač zanašal veter, toda bilo je vztrajno in tako, tako znano.

Nemirno se je začela premikati in mrmrati:

»Kakšno žvižganje je neki to?«

Glasovi s Tomove lokomotive so bili vse močnejši, vse predirnejši. Poslušala jih je napeto.

»Čudno, zdi se mi, kakor da piska ko...«

Premolknila je in spet poslušala. Nenadno pa je planila pokoncu:

»Bill, slišiš? Pike, črte, pike črte — saj to so vendar brzojavna znamenja. Morsejeva znamenja. Nekdo brzojavlja s piščalko!«

Začela je napeto poslušati in brati iz žvižgov:

»Črta, pika, črta, črta, pika črta.«

Nenadno je zavpila, da so pogledali vsi potniki:

»To je Tom! Tom mi daje dogovorjeno znamenje. Tom me kliče! Nekaj mi mora sporočiti.«

Stekla je do sprevodnika Nelsona, ki je zdaj vprav stopil v voz:

(Dalje.)